

Reeta Kostiainen

NUORTEN KIRJASTO

Kehittämishankkeita viime vuosikymmenellä

NUORTEN KIRJASTO

Kehittämishankkeita viime vuosikymmenellä

Reeta Kostainen
Opinnäytetyö
Syksy 2020
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-
ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma

Tekijä: Reeta Kostiainen

Opinnäytetyön nimi: Nuorten kirjasto — kehittämishankkeita viime vuosikymmenellä

Työn ohjaaja: Teija Harju

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Syksy 2020

Sivumäärä: 53 + 4

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin nuorten kirjastopalveluja ja niiden kehittämistä 2010-luvulla. Toimeksiantajana toimi Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyön taustalla on ajatus siitä, että nuoret ovat oma asiakasryhmänsä, jolla on erilaisia tarpeita ja toiveita kuin esimerkiksi lapsilla. Kirjastossa nuorten palvelut on sijoitettu lastenosaston yhteyteen, minkä tarkoituksenmukaisuutta kyseenalaistetaan. Nuoret myös usein nähdään monella tapaa ”hankalana” asiakasryhmänä. Itse huomasin lasten- ja nuortenosastoille sijoittuneen ammattiharjoitteluni aikana nuorten asiakasryhmänä jäävän vieraaksi. Halusin tutkia, millaisia nuorten kirjastopalveluihin kohdistettuja kehittämishankkeita Suomessa on ollut viime vuosina ja miten nuoret itse ovat olleet osallisina kirjastopalvelujen kehittämisessä.

Tietoperusta koostuu kirjastoalan kirjallisuudesta sekä alan julkaisuista ja oppaista, valtion julkaisuista ja lainsäädännöstä. Lisäksi tarkastelin aiempia opinnäytetöitä ja kirjastojen sekä erinäisten nuoriin liittyvien toimijoiden verkkosivuja. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jossa olen tehnyt sisällönanalyysin analysoiden jo olemassa olevaa aineistoa, keskittyen hanke- ja kehittämistoimintaan ja sitä dokumentoineeseen Yleisten kirjastojen hankerekisteriin, jonne on tilastoitu kirjaston kehittämishankkeet vuodesta 2010 vuoteen 2019 saakka.

Nuorten kirjastopalvelujen kehittämiseen liittyviä opinnäytetöitä ja hankkeita on toteutettu paikallisesti ympäri Suomen, mutta Suomen laajuista yhteenvetoa kehittämistyön aikaansaannoksista ja suunnasta ei ole vielä tehty. Työn tarkoitus oli koota nuorille räätälöityjen kirjastopalvelujen tilasta ja kehittämisestä kattava yhteenveto, jonka pohjalta voidaan kehitystyötä myös jatkaa tulevaisuudessa. Opinnäytetyötäni voi hyödyntää kehittämishankkeen ja palvelujen ideoinnin tukena ja siitä löytyy useita keinoja, millä tavalla aihetta lähestyä ja ottaa nuoria mukaan kehitystoimintaan.

Tutkimuksen perusteella nuorten kirjastopalvelujen kehittäminen omana osa-alueenaan on kannattavaa. Viime vuosikymmenellä nuorten kirjastopalveluja kehitettiin onnistuneesti muun muassa osallistamisen, kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyön ja toiminnallisen aktiivisuuden kautta. Erityisesti tuloksissa korostui se, miten osallistaminen monin keinoin innosti nuoria ja miten nuorten luovuus rikastutti palvelujen kehittämistä. Suosittelen nuorten omien kirjastopalvelujen asiakaslähtöistä kehittämistä kaikille kirjastoille, jotka eivät ole vielä tarttuneet toimeen.

Asiasanat: nuoret, kehittämishankkeet, kirjastopalvelut, palvelujen kehittäminen, asiakaslähtöisyys, osallistaminen, tapahtumatuotanto, yhteistyö, nuorisotoimi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Library and Information Services Degree Program

Author: Reeta Kostiainen

Title of thesis: Young People's Library — Development Projects in the Past Decade

Supervisor: Teija Harju

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2020 Number of pages: 53 + 4

This thesis examines library services customized for young people and development projects focusing especially on teenagers' library services in Finland during the last decade. The thought behind this thesis is that teenagers should be treated as their own group separate from children since they have very different needs and interests compared to children. Nevertheless, they are in the same department with children in Finnish libraries. The purpose of this thesis is to study what kind of library services and development projects there are focusing on teenagers and how young people are included when developing library services. There have been several thesis's and projects focusing on library services for teenagers, but they are local and scattered around Finland. In this thesis the focus is on the development of library services for young people over the past decade.

The idea for this thesis on customized library services for young people originated during the author's studies. The issue of teenagers being a so-called difficult customer group has emerged several times during the studies. During the author's internship in several children's departments in Oulu city library it could be seen that young people were somewhat ignored when organizing children's library services and events.

The thesis is a qualitative study that was performed using content analysis. It is based on literature and publications of the library field, publications of youth services field, legislation, websites, and earlier studies relevant to the topic. The primary source for data is Finnish Public Library Project Register website which includes library projects from year 2010 to 2019.

Based on the results, it can be indicated that the developing youth library services as a separate section is profitable. In the last decade, youth library services have been successfully developed through social inclusion, cooperation between library and youth services and various activities. In particular, the results highlighted how inclusion in several ways inspired young people and how young people's creativity enriched the development of services. Developing customer-oriented youth library services can be recommended to all libraries. This thesis can be used as support material for planning development projects and services for young people.

Keywords: young people, teenagers, development projects, library services, service development, customer orientation, social inclusion, event production, cooperation, youth services

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	NUORET	8
	2.1 Nuoret yhteiskunnassa	9
	2.2 Nuoret kirjaston asiakkaina	11
3	KIRJASTOPALVELUT	13
	3.1 Lasten- ja nuortenosasto	15
	3.2 Nuoriin kohdistetut palvelut ja kirjastotoiminta	16
	3.2.1 Kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyö	17
	3.2.2 Kouluyhteistyö	19
	3.2.3 Sosiaalinen media	20
4	HANKETOIMINTA	21
	4.1 Millaisia hankkeita toteutetaan?	22
	4.2 Nuorten kohderyhmään kohdistuvat hankkeet	23
	4.3 Hankeyhteistyö	24
5	TUTKIMUSPROSESSI	26
	5.1 Aineiston seulominen	26
	5.2 Aineiston sisällönanalyysi	27
6	NUORTEN KIRJASTOPALVELUJEN KEHITTÄMISHANKKEET	28
	6.1 Palvelujen kehittäminen	28
	6.2 Osallistaminen	44
	6.3 Kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyö	45
	6.4 Toiminnallinen aktivointi	46
7	POHDINTA	47
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Idea opinnäytetyöstä nuorten kirjastopalveluihin liittyen syntyi omasta kiinnostuksesta aiheeseen. Nuoret asiakasryhmänä koetaan hankalaksi. Tämä aihe on tullut vastaan useassa yhteydessä kirjasto- ja tietopalvelun opintojeni aikana. Oulun kaupunginkirjaston yksiköiden lasten- ja nuorten osastoille sijoittuneen ammattiharjoitteluni aikana kiinnitin huomiota siihen, miten nuoret ovat asiakasryhmänä jääneet etäämmälle. Vaikka tarjolla olisi nykyaikaisia tiloja ja palveluja, on nuorten ikäryhmä esimerkiksi alakouluikäisiin lapsiin verrattuna vähemmän edustettuna kirjastoympäristössä.

Nuoret on sijoitettu kirjastossa lasten- ja nuortenosastolle, minkä voi jokainen nuoria tunteva todeta jo itsessään mahdollisesti luotaantyöntäväksi seikaksi aikuistuvalla ihmiselle. Lasten ja nuorten sijoittaminen samaan osastoon kertoo myös mielestäni hämmennyksestä ja suhtautumisvaikeuksista – ymmärtämättömyydestäkin. Nuorten vapaa-ajan vietto ja kulttuuri ovat hyvin erilaisia kuin lasten, mikä aiheuttaa haasteita tilojen ja palvelujen suunnitteluun samalla osastolla.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää, miten nuoret huomioidaan omana asiakasryhmänään ja millaisia heille räätälöityjä palveluja kirjastot tarjoavat. Erityisesti keskityin hanketoimintaan, sillä se on kirjastojen palvelujen kehittämisessä erittäin olennaisessa roolissa. Tarkastelin kirjastot.fi-sivustolle koottua Yleisten kirjastojen hankerekisteriä, lainsäädäntöä, alan kirjallisuutta ja muita julkaisuja, opinnäytetöitä, sekä eri kirjastojen verkkosivuja. Koska elämme nyt vuotta 2020 ja koska hankerekisterin ylläpito internetissä on aloitettu 2010-luvun alussa, rajautui tutkimus ajallisesti kuin itsessään viime vuosikymmeneen, mikä lähdeaineistoa tarkastellessa osoittautuikin nuorten kannalta käänteentekeväksi ajanjaksoksi niin yhteiskunnassamme kuin myös kirjastoissa.

Sisällönanalyysin pohjalta voin todeta, että nuorten kirjastopalvelujen kehittämisessä ja tarjoamisessa on paljon vaihtelua. Se on kuitenkin erittäin tarpeellista, asiakaslähtöistä ja ajankohtaista. Nuoria on lopulta helppo miellyttää, kunhan tarjolla on omaa tilaa, yhteistyötä ja toimintaa. Nuoret omien kirjastotilojen ja -palvelujen kehittämisessä ovat arvokas tiedon ja ideoiden lähde.

Kokoamastani yhteenvedosta selviää, mikä on hyvää nuorille kohdistettua palvelua, missä ja miten sitä tarjotaan ja miten sitä kehitetään. Näistä tiedoista voivat hyötyä niin kirjastot palvelujen kehittämistä suunnitellessaan, kuin myös pidemmällä aikavälillä nuoret itse kehitystyön tuloksista nauttiessaan.

Opinnäytetyön teoriaosuus etenee aihekokonaisuuksittain niin, että jokaisen luvun alussa selvitän aiheen olennaisia käsitteitä, minkä jälkeen tarkastelen ja kommentoin eri näkökulmia aiheeseen ja selvitän kehitystä vertailemalla uusinta tietoa viime vuosikymmenellä ilmestyneisiin keskeisiin julkaisuihin. Hankkeet-luvun kohdalla siirryn teoreettisen viitekehyksen jälkeen tutkimusprosessin kuvailuun. Sitten seuraa hankkeiden ja tulosten esittely. Lopuksi analysoin ja pohdin tutkimuksen toteutusta ja satoa, sekä sen mahdollisia vaikutuksia.

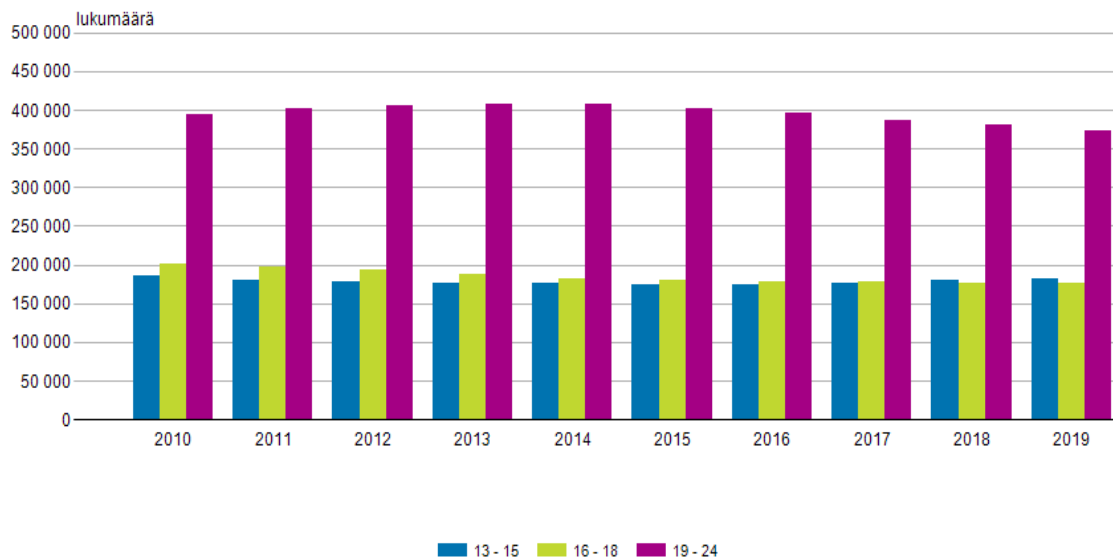
2 NUORET

Nuoruus on elämänvaihe, joka sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden väliin ja sisältää niin valtavia kasvullisia ja kehityksellisiä mullistuksia kuin myös elämänmuutoksia itsenäistyttäessä ja elämänpiirin laajentuessa entistä enemmän kodin ulkopuolelle. Nuoret ottavat ensiaskeleitaan tietoisina yhteiskunnan jäseninä ja etsivät paikkaansa. Nuoruus tunnistettuna ajanjaksona, sekä siihen olennaisesti kuuluva vapaa-aika, ovat ihmiskunnan historiassa melko tuoreita, teollistumisen ja teknologisen kehityksen mukanaan tuomia ilmiöitä – ennen maailmansotia ja niiden aikana nuoret ovat tehneet töitä kuten aikuisetkin, eikä ikäryhmää ole varsinaisesti huomioitu omanaan.

Tutkiessani nuoria koskevia tietolähteitä, kohtasin mielenkiintoisen seikan: eri tahot määrittelevät nuoruuden ikäraajat hyvin eri tavoin. Nykyisen nuorisolain määritelmän mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat henkilöt (Nuorisolaki 1285/2016). YK:n yleissopimus lasten oikeuksista puolestaan määrittelee kaikki alle 18-vuotiaat lapsiksi (YK:n yleissopimus lasten oikeuksista 1989, 1. artikla). IFLA:n suositus lastenkirjastopalveluille mukaillee YK:n lasten oikeuksien sopimusta, määritellen kaikki alle 18-vuotiaat lapsiksi (IFLA 2018). Myös kirjastoilla on omia määritelmiään ikäryhmälle. Valtion nuorisoneuvoston vuoden 2013 Nuorten vapaa-ajan tutkimuksesta selvisi, että nuorten oma näkemys nuoruudesta sijoittuu 10- ja 20-ikävuoden väliin (Valtion nuorisoneuvosto 2013).

Tässä opinnäytetyössä rajaan nuorten asiakasryhmän niin sanottuihin teinivuosiiin, eli 13–19-vuotiaisiin. Kirjastojen hankerekisterissä nuorten asiakasryhmä on määritelty niin ja näen myös itse sen luonnollisimpana ja loogisimpana määritelmänä. Nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä, vaan 13–19-vuotiaiden ikähaarukkaan mahtuu paljon hajontaa niin kehityksessä kuin myös mielenkiinnonkohteiden välillä – jo keskenään saman ikäistenkin välillä on paljon vaihtelua. Tästäkin syystä rajaaminen yläkoululaisiin ja toisen asteen opiskelijoihin tuntuu luontevalta, sillä he ovat todennäköisesti vähintään tietoisia samoista ilmiöistä. Alakoululaisilla on omat piirinsä ja esimerkiksi vähän eri sosiaalisen median alustat käytössä jo ikärajojen puolesta.

Väestö 31.12. muuttujina Ikä ja Vuosi. Yhteensä, Väestö 31.12..

Lähde: Väestörakenne, Tilastokeskus

Kuva 1 Nuorten ikäryhmien kehitys 2010-luvulla. Väestörakenne. Tilastokeskus 2020.

Tilastokeskuksen kaavion perusteella 13–15-vuotiaiden suomalaisten nuorten lukumäärä on viimeisen vuosikymmenellä vaihdellut noin 180 000–190 000 henkilön välillä, sen kokiessa pienen notkahduksen vuosikymmenen puolivälissä. 16–18-vuotiaita oli vuosikymmenen alussa enemmän kuin 13–15-vuotiaita, mutta toisin kuin nuorempi ikäryhmä, tämä on laskenut hiljalleen vuosikymmenen edetessä noin 200 000 henkilöstä noin 180 000 henkilöön. Vuonna 2018 13–15-vuotiaiden ikäryhmä ylitti 16–18-vuotiaat. Ero nuorempien ja 19–26-vuotiaiden ikäryhmän välillä on kuitenkin valtava, sen ollessa noin 200 000 henkilöä suurempi.

2.1 Nuoret yhteiskunnassa

Nuorten aseman yhteiskunnassamme takaa *nuorisolaki*. Uusin laki on vuodelta 2016 ja sitä täydennettiin vuonna 2017 *valtioneuvoston asetuksella nuorisotyöstä- ja politiikasta*. Lain mukaan *nuorisotyö* tarkoittaa nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa, kun taas *nuorisopolitiikka* on nuorten kasvu- ja elinolosuhteiden ja sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista. (Nuorisolaki 1285/2016, 3 §)

Myös ensimmäinen *Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma* (VANUPO) on julkaistu niin-kin lähimenneisyydessä kuin vuonna 2017, nuorisolain uudistuksen yhteydessä. Se on opetus- ja

kulttuuriministeriön laatima lakisääteinen ohjelma, joka pyrkii tuomaan esille nuorisopoliittista näkökulmaa julkisessa päätöksenteossa. Viimeisin ohjelma on toinen laatuaan ja se astui voimaan tammikuussa 2020. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön alaisena toimiva *Valtion nuorisoneuvosto* käsittelee nuorten kannalta tärkeitä asioita, arvioi hallinnollisten päätöksien vaikutuksia nuoriin ja heihin suunnattuihin palveluihin, tekee nuorisopoliittisia aloitteita ja esityksiä, tuottaa tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan, antaa lausunnon opetus- ja kulttuuriministeriölle VANUPO:aan otettavista asioista ja arvioi sen tuloksia, sekä seuraa toimialan kansainvälistä kehitystä ja yhteistyötä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.) Nuorisopoliitiikan tila ja kehityssuunta on selkeä. Se hakee vielä muotoaan, mutta tavoitteet on asetettu ja niiden toteutumista valvotaan:

”Koska arvioitava ohjelma on lajissaan ensimmäinen ja sen voimassaoloaika on poikkeuksellisen lyhyt, ohjelmasta puuttuvat elementit, joiden perusteella ohjelman toimenpiteiden vaikutuksia tai vaikuttavuutta voisi arvioida. Ohjelmasta puuttuvat esimerkiksi mittaristo, selkeät ja yhteismitalliset toimenpiteet ja selkeät tavoitteet. Ohjelman luonteen vuoksi onkin vaikea arvioida, sitä missä määrin arvioitavan ohjelman nuorisopoliittiset tavoitteet on saavutettu ja miten ohjelmassa esitetyt toimenpiteet ovat edistäneet nuorten kasvu- ja elinoloja.” (Valtion nuorisoneuvosto 2019, 3.)

Nykyistä edeltäneen nuorisolain aikana hyväksyttiin kaksi *Lapsi- ja nuorisopoliittista kehittämissohjelmaa (LANUKE)*, jotka sisälsivät valtakunnallisia tavoitteita ja suuntaviivoja nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle. Tuolloin ohjelmien toteutumista valvoi *Nuorisoasiain neuvottelukunta NUORA*, josta sittemmin tuli Valtion nuorisoneuvosto (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020). Nuorten huomiointi omana ihmisryhmänään ja nuorisopoliittinen ohjelmatyö on siis vasta viime vuosikymmenellä lähtenyt etenemään kehitystasolta toiminnan tasolle. Ei ole siis ihme, että nuoret ovat vasta viime vuosina tulleet näkyvämmäksi osaksi yhteiskuntaa.

Vuonna 2012 julkaistussa *Lapsi- ja nuorisopoliitiikan kehittämissohjelmassa* ensimmäiseksi strategiseksi tavoitteeksi nostettiin aktiivinen ja yhteisvastuullinen kansalaisuus. Ohjelmassa korostettiin lasten ja nuorten kasvamisen vastuun kantamiseen ja yhteisöllisyyteen ja sitä kautta yhteiskunnan toimivaksi jäseneksi olevan elinikäinen prosessi, jota tulisi kaikin keinoin tukea. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 14.) Ensimmäisessä VANUPO:ssa puolestaan tavoiteltiin nuorten tasavertaisia

oikeuksia harrastuksiin, syrjäytymisen vähenemistä, osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksien lisäämistä, ehkäiseviä mielenterveyspalveluja sekä neuvontaa ja tukea itsenäistymiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 8.)

Sosiaalisen median suosio ja esimerkiksi ilmastonmuutoksen synnyttämä maailmanlaajuinen liikehdintä ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että nuoret ovat itsekin hiljalleen ottaneet osaa julkiseen keskusteluun ja politiikkaan. Myös viime hallituskaudella tapahtuneet nuoriin negatiivisesti vaikuttaneet muutokset – räikeimpänä esimerkkinä hallituksen tekemät koulutusleikkaukset – olivat omiaan nakertamaan nuorten luottamusta yhteiskuntaan ja hallintoelimiimme, sekä osaltaan monen kohdalla katalyytti poliittiseen heräämiseen. Varmasti useimmille opiskelijoille on jäänyt mieleen surullisen kuuluisat kuvat viime hallituksen ministreistä poseeraamassa toiveikkaiden nuorten kanssa koulutusleikkauksia vastustavia kylttejä pidellen ja leveästi hymyillen.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa nuorisopoliittiset asiat ovat ennennäkemättömän laajasti esillä ja nuorisopoliitiikan asema on siihen vahvasti kirjattu. Se sai hyväksyvän arvion Valtion nuorisoneuvostolta ensimmäisen VANUPO:n arviointiraportissa, jossa myös kiiteltiin hallitusohjelman olevan hyvin linjassa nuorisoneuvoston arvion tulosten kanssa ja todettiin nuorisopoliitiikan aseman kirjaamisen hallitusohjelmaan antavan hyvät eväät tulevaisuuden kehitystyölle. (Valtion nuorisoneuvosto 2019, 2.)

2.2 Nuoret kirjaston asiakkaina

Asiakasryhmänä nuoret nähdään usein haastavana ja heihin kohdistuu ennakkoluuloja. Mielenkiinnonkohteita, harrastuksia ja tyyliisuuntia löytyy laidasta laitaan ja tieto niistä leviää nopeammin kuin koskaan internetin ja sosiaalisen median ansiosta. Joskus porukassa äänenvoimakkuus voi nousta turhan korkeaksi, mikä on aiheuttanut paheksuntaa erityisesti hiljaisuutta vaalineessa kirjastoympäristössä, sekä osaltaan vaikuttanut mielikuvaan nuorista häirikköinä. Viime vuosikymmenellä nuorten kirjastopalveluja ja niiden kehittämistä on alettu tarkastella enemmän sosiaalisesta näkökulmasta ja nuorille on alettu tehdä tilaa kirjastoihin.

2010-luvun puolivälissä nuorten ikäryhmään sisältyvä erilaisuuden kirjo on selvästi huomattu kirjastoissa ja nähty tarvetta asiakasryhmän jaotteluun sekä kirjastojen henkilökunnan ohjaukseen:

tuolloin esimerkiksi Nuorten palvelut ry ja Helsingin kaupunginkirjasto ovat julkaisseet omat oppaansa aiheesta. Oppaiden tarkoitus on hahmottaa laajasti asiakasryhmän tarpeita ja odotuksia suhteessa palveluiden tarjontaan ja antaa henkilökunnalle ohjeita nuorten asiakkaiden kohtaamiseen.

Nuorten palvelut ry:n *Nuoret kirjastossa – työntekijän opas nuoren kohtaamiseen* -julkaisussa nuoret on jaettu neljään erilaiseen asiakastyyppiin: ”Piipahtajat”, jotka käyvät kirjastossa noin kahdesti viikossa lähinnä kavereiden tai tapahtumien houkuttelemana; ”Heavy userit”, jotka viettävät suuren osan vapaa-ajastaan kirjastossa ja tuntevat hyvin sen palvelut; ”Shoppailijat”, jotka tulevat vain hakemaan haluamansa aineiston ja ”Odottelijat”, jotka päätyvät kirjastoon lähinnä lämpimän odotustilan perässä. Yhteiskunnan muutokset ja tietotekniset harppaukset ovat tuoneet kirjastoa lähemmäs nuoria ja nuoria lähemmäs kirjastoa. Kirjaston suosio yhtenä nuorten ajanviettopaikoista on nousussa ainakin oppaan taustatutkimuksen perusteella. Nuorille kirjaston ydintehtävä tiedon tarjoajana on selvä, jotkut ovat myös löytäneet kirjastosta ”olohuoneen” kodin ulkopuolella. (Nuorten palvelut ry. 2016, 9.)

Helsingin kaupunginkirjasto on myös huomionnut nuorten moninaiset tavat asioida kirjastossa ja on laatinut oppaan nuorten asiakasprofiileista. Siinä on eroteltu kuusi erilaista asiakastyyppiä: ajanviettotilaa ja virikkeitä etsivät ”yhteisölliset hengailijat”, urakeskeiset ja rauhaa arvostavat ”itsenäiset suorittajat”, lukuharrastajista ja kirjaston vakioasiakkaista koostuvat ”kiireettömät nautiskelijat”, syrjäänvetäytyvät ja yhteisöllisyyden pakottomasta mahdollisuudesta nauttivat ”varovaiset mukautajat”, harrastetiloja ja uusia kokemuksia arvostavat ”harrastajat ja oman jutun etsijät” sekä kiireisistä uraohjuksista ja nuorista vanhemmista koostuvat ”valikoivat pistäytyjät”. (Helsingin kaupunginkirjasto & Demos Helsinki 2016.)

3 KIRJASTOPALVELUT

”Yleisen kirjaston tehtävänä on: 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.” (Laki yleisistä kirjastoista 2016, 6 §.)

Yleinen kirjasto tarkoittaa valtion rahoittamaa kunnan- tai kaupunginkirjastoa, joka on kaikille avoin julkinen tila. Yleiset kirjastot ovat osa Suomen kirjastoverkkoa, johon kuuluvat niiden lisäksi Kansalliskirjasto, Varastokirjasto, Näkövammaisten kirjasto, korkeakoulu- ja oppilaitoskirjastot sekä erikoiskirjastot. Kirjastoverkon osapuolet toimivat yhteistyössä keskenään.

Suomessa kunnat ovat vastuussa laissa säädettyjen kirjastopalveluiden järjestämisestä alueellaan, joko itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on vastuussa kansallisista kirjastopoliittisista linjauksista ja talousarvioesityksistä, sekä kirjastoihin liittyvän lainsäädännön valmistelusta. Aluehallintavirasto puolestaan valvoo ja arvioi alueellisesti kirjastopoliittisten linjausten toteutumista ja kirjastopalveluiden järjestämistä kunnissa. (Laki yleisistä kirjastoista 2016.)

Viimeisin kirjastolaki on laadittu vuonna 2016 ja se astui asteittain voimaan vuoden 2017 alusta lähtien. Sen tavoite on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta yhteisöllisyyden, moniarvoisuuden ja kulttuurisen moninaisuuden lähtökohdista. Yhdenvertaisuuden toteutumiseksi kirjastopalvelut ovat kaikille maksuttomia, lukuun ottamatta mahdollisia lainojen myöhästymisestä tai aineiston vahingoittumisesta seuraavia, kohtuullisia kuluja. (Laki yleisistä kirjastoista 2016.)

”Kun ihmisten ajankäytöstä kilpaillaan, kirjaston on menestyäkseen tuotettava palveluja, joita muut eivät tuota. Kirjaston on osattava tarjota tietoa ja kulttuuria mielenkiintoisessa muodossa. Kirjaston on myös osattava liittoutua mahdollisten kilpailijoidensa kanssa. Tämä kaikki edellyttää kirjastoam-

mattilaisilta laajaa sivistyksen ja tiedon tasoa sekä laadukkaiden sisältöjen tuntemusta. Myös uudella palvelu- ja kohtaamiskulttuurilla sekä monikäyttöisillä tiloilla on merkitystä. Laadukkaat kirjastopalvelut takaavat kansalaisten tasa-arvoisen tiedon ja kulttuurin saannin.” (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 12.)

Yleisten kirjastojen laatusuositus määritteli suuntaviivat laadukkaille kirjastopalveluille 2010-luvun alussa. Sen mukaan laadukkaat kirjastopalvelut tavoittavat käyttäjikseen 80 % kuntalaisista ja aktiivikäyttäjiä on noin puolet kunnasta. Laadun merkkejä olivat myös muun muassa monipuolinen palvelutarjonta, johon sisältyy aineisto- ja verkkopalveluiden lisäksi myös muita palveluja ja tapahtumia, sekä uusien kokeilevien palvelumuotojen hyödyntämistä. Tärkeää on myös palvelun tasavertainen saavutettavuus ja laajat aukioloajat. Palvelutarjonnassa ja markkinoinnissa tulisi hyödyntää yhteistyötä ja kirjastolle keskitetyksi tuotettuja palveluja ja markkinoinnissa tulisi myös hyödyntää monipuolisesti eri alustoja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Erityisen tärkeä ja aina ajankohtainen, monessa yhteydessä korostettu seikka on *asiakaslähtöisyys*: palvelujen kehittäminen yhdessä asiakkaiden kanssa, kirjaston yhteydenpito asiakkaisiin ja näkyvien palautemahdollisuuksien tarjoaminen, sekä ei-asiakkaiden näkökulmien ja tarpeiden selvittäminen esimerkiksi kuntalaiskyselyjen avulla. Lasten ja nuorten tyytyväisyyttä palveluihin mitataan omilla kyselyillään ja palveluja kehitetään yhteistyössä muiden asiakasryhmälle olennaisien toimijoiden, kuten koulujen ja nuorisotoimen kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 37–42.)

Suosituksessa mainittu kirjaston verkostoituneisuus ja läsnäolo julkisissa tilaisuuksissa sekä verkkoympäristöissä on nykypäivänä välttämättömyys, sillä verkkoympäristöt ovat älyteknologian ja erilaisten sosiaalisten medioiden suosion myötä tulleet luonnolliseksi osaksi myös ihmisten arkielämää viime vuosikymmenen kuluessa. Etenkin nuorempi ”diginatiiveiksi” kutsuttu, älyteknologian ympäröimänä kasvanut väestönosa, on tottunut toimimaan verkossa. Kirjaston tavoitettavuus eri kanavissa on erityisesti heitä ajatellen asiakaslähtöistä palvelua.

Vuonna 2016 Yleisten Kirjastojen neuvosto YKN linjasi valtakunnallisen kirjastotoiminnan kehitysuuntia *Kansalaisen Kirjasto – Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020-oppaassa*. Oppaassa kirjaston tärkeimmiksi arvoiksi nimettiin tasavertaisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys, rohkeus ja sananvapaus. Oppaassa korostettiin kirjastojen verkottuvan toiminnan ja kansallisen sekä kansainvälisen yhteistyön merkittävyyttä monipuolisten palvelujen mahdollistajana. (YKN, 2016)

3.1 Lasten- ja nuortenosasto

Lasten- ja nuortenosaston toiminta ja palvelut pohjautuvat *IFLA:n suosituksiin 0–18-vuotiaiden lasten kirjastopalveluille*. Kansainvälistä kirjastotoimintaa valvova ja kehittävä IFLA katsoo lapsiksi kaikki alle 18-vuotiaat YK:n lasten oikeuksien sopimuksen pohjalta ja suosituksessa puhutaan lastenkirjastotyöntekijöistä viitaten myös nuoria aikuisia palvelemaan työntekijään. Suosituksessa lastenkirjaston päämääräksi määritellään resurssien ja palvelujen tarjoaminen erilaisten välineiden kautta, jotta kaiken ikäisten ja -kykyisten lasten tarpeet toteutuvat. Kirjastopalveluilla kerrotaan myös olevan olennainen rooli demokraattisen yhteiskunnan kehityksessä sen tarjotessa lapselle laajasti monimuotoista tietoa, ideoita ja mielipiteitä. (IFLA 2018, 5.)

IFLA:n suositus osaltaan selittää sitä, miksi kirjastossa lapset ja nuoret on sijoitettu samalle osastolle. Toisaalta suosituksessa myös todetaan juuri yhteisen kirjastotilan luovan haasteita ja erityisosaamisen ja -taitojen tarpeen tilansuunnitteluun (IFLA 2018, 13–14). Itse mietin, onko nuorten sijoittaminen lasten kanssa samalle osastolle lähtökohtaisesti edes mahdollista tai kannattavaa. Ilokseni voin kuitenkin todeta, että nuorten oman tilan tai nurkkauksen järjestäminen on näyttänyt olevan jo yli vuosikymmenen ajan yleistynyt trendi Suomen kirjastojen tilasuunnittelussa.

Lastenkirjasto toimii budjettimäärärahalla, johon sisältyvät muun muassa uudet resurssit kuten aineisto, laitteet sekä niiden käyttöön liittyvät kulut, tarvikkeet ja materiaalit, markkinointi, tapahtumat, ohjelmat ja toiminnot, henkilökunnan osaamisen kehittäminen ja palkat, sekä osaston juoksevat kulut. (IFLA 2018, 8.) Määrärahan ollessa koko lasten- ja nuortenosastolle yhteinen, ongelmaksi voi muodostua sen jakautuminen tasaisesti eri ikäryhmien tarpeisiin. Kun esimerkiksi tapahtumien järjestäminen lapsille on yleisempää nuorten tapahtumien järjestämisen vaikeuden takia, kuluuko suurempi osuus määrärahoista nuorempien lasten palveluihin? Saataisiinko nuorille korvamerkattulla määrärahalla toteutettua enemmän ja laadukkaampia nuorille suunnattuja palveluja?

Materiaalien ja aineistojen tulee olla monimuotoista ja monikielistä, sekä paikallisesti merkityksellistä. Monimuotoisuus on tasa-arvoisen osallistamisen kannalta tärkeää: aineiston tulee heijastaa erilaisia sukupuoli- ja seksuaali-identiteettejä, kulttuuri- ja sosioekonomisia taustoja ja perhemalleja. (IFLA 2018, 10.) Monimuotoinen ihmisyyden representaatio luo kaikille lapsille ja nuorille turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin ja tukee yksilöiden kehitystä osaksi yhteiskuntaa, mikä on yksi kirjaston olennaisista yhteiskunnallisista tehtävistä.

3.2 Nuoriin kohdistetut palvelut ja kirjastotoiminta

2010-luvun alussa julkaistun yleisten kirjastojen laatusuosituksen mukaan nuorten kirjastopalvelujen kehittäminen tapahtuu yhteistyössä nuorisotoimen ja nuorten itsensä kanssa ja nuorten tarpeita tulisi huomioida tilojen ja palvelujen tarjonnassa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 37–42.) Myös vuonna 2012 julkaistussa Lapsi ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa korostui nuorten osallisuuden tärkeys heille suunnattujen palvelujen kehittämisessä sekä nuorten henkilökohtaisen ja yhteiskunnallisen kasvun tukemisessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2012. 6.) Erityisesti tämän nuoria osallistavan tavoitteen toteutumiseen vuosikymmenen kuluessa kiinnitän huomiota kirjastohankkeita tutkiessani: ovatko nuoret itse kuinka hyvin edustettuina heitä koskevien palveluiden kehittämistoiminnassa?

”Mieliapteen ilmaisu ja vaikuttaminen epätavanomaisin keinoin ovat yleistyneet. Näitä keinoja ovat toimintaryhmien, sosiaalisen median, kulttuurisen ilmaisun tai elämäntaparakenteiden kautta vaikuttaminen. On tarpeen kehittää sellaisia tekemistapoja, joilla vahvistetaan niin nuorten resursseja ja kykyjä kuin myös heidän keinojaan ja motivaatiotaan vaikuttaa yhteisiin paikallisiin, kansallisiin ja globaaleihin asioihin.” (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2012. 14.)

Nuorille kodin ulkopuolinen sosiaalinen kanssakäyminen on osa itsenäistymisprosessia, joten heidän elämänsä pyörii vapaa-ajan ja harrastusten ympärillä. Kaupungilla kulkiessa huomaa, että nuoret ovat hyvin edustettuna kauppakeskuksissa ja katukuvassa. Kaikesta päätellen julkiset tilat ovat nuorille mieluisia ympäristöjä ja kirjasto on sellainen. Paljon puhuttu kilpailu nuorten vapaa-ajasta on todellinen ja kirjastot näyttävät osallistuvan siihen hanakammin kuin ennen: nuorille on viime vuosikymmenellä kirjastojen tilauudistusten yhteydessä järjestetty omia ajanviettotiloja, jotka ovat selkeästi erillään pienemmille lapsille suunnatuista tiloista. Myös esimerkiksi pelikonsolit ovat löytäneet paikkansa monien kirjastojen tiloissa ja eri konsoleihin tarkoitettuja pelejä on tarjolla pelattavaksi ja lainattavaksi.

Sosiaalisen kirjaston käsite tuli opintojen aikana tutuksi ja kirjaston sosiaalistuminen näyttää edelleen olevan nouseva kehityssuunta, mikä on nuorten kannalta mahtava asia. Kuten Virpi Launonen artikkelissa *Sosiaalisuuden muutos kirjastoissa* kertoo, kirjastolaitoksen syntyyn on vahvasti vaikuttanut halu kontrolloida niin kansan ajanviettotapoja ohjaamalla ihmiset kirjastoihin kapakoiden sijaan, kuin myös lukutottumuksia erilaisilla käyttäytymissäännöillä, lainausmääräyksillä ja aineiston valinnalla (Launonen 2015, 45–67). Jäänteinä tuolta ajalta on kirjaston kireähkö imago, jota

kirjasto on muuttamassa rennompaan suuntaan. Itsenäistyville nuorille liiallinen kontrollointi on luontaantyöntävää, joten tuttavallisen ja sallivan ympäristön tarjoaminen sekä rento asenne on ”sosiaalisesti älykäs” ja asiakassuuntautunut lähestymistapa juuri heidän kohdallaan.

3.2.1 Kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyö

”Yleinen kirjasto voi tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi toimia yhteistyössä viranomaisten, kirjastoalan toimijoiden, päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sekä muiden yhteisöjen kanssa.” (Laki yleisistä kirjastoista 2016, 11 §)

Kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyö on molemmille hyödyllistä toimintaa. Kirjaston ja nuorisotoimen arvopohja ja tavoitteet ovat monin tavoin linjassa keskenään. Molemmat pyrkivät osaltaan tukemaan nuorten kehitystä ja osallisuutta yhteiskunnassa ja molemmilla on oma, toisiaan täydentävä rooli nuorten elämässä. Molemmat myös harjoittavat asiakkaiden joukkoon jalkautumista: kirjastot hakeutuvan kirjastotoiminnan kuten kirjastoauton ja kouluvierailujen ja nuorisotoimi niin kutsutun löytävän nuorisotyön muodossa. Toisaalta se paljon puhuttu kilpailu nuorten vapaa-ajasta asettaa myös nuorisotilat ja kirjastot keskenään kilpailuasetelmaan; ovathan molemmat turvallisia, avoimia ja ilmaisia tiloja, joita nuoret voivat hyödyntää.

Puheet kirjastoista moniammatillisena työympäristönä tuntuvat toistuvan alan julkaisuissa. Moniammatillisuus ja monipuolinen osaaminen vaikuttaa olevan tulevaisuuden työelämän kehityssuunta. Teoksessa *Sosiaalinen kirjasto* Kirsi Purhonen maalaa kuvan *kolmannesta työstä*: kirjastoissa tapahtuvasta nuorisotyöstä, jossa yhdistyy kirjastotyön ja nuorisotyön olennainen osaaminen. Se ei ole vain yhteistyötä, vaan yhteisen oppimisprosessin tulos. Nuorisotilojen vähentyminen on osaltaan ajanut nuoria kirjaston tiloihin, mikä on toivottua mutta osoittaa myös muutostarpeita molempien toimijoiden työnkuvassa. (Purhonen 2015, 88–92.) Kolmas työ olisi looginen kehityssaskel nuorisotyössä ja kirjastotyössä, olisihan se yhteinen ratkaisu yhteiseen ongelmaan.

Kolmannen työn toteutumista kirjastoissa on tutkittu ihan viime vuosina. Elisa Korsoffin (2018, 90) järjestö- ja nuorisotyön opinnäytetyö *Kirjastoissa tehtävä nuorisotyö* keskittyi tarkastelemaan nuorisotoimen ja kirjaston yhteistyötä ja se toteutettiin muun muassa haastatteleamalla eri kirjastojen henkilökuntaa aiheesta. Haastatteluaineiston pohjalta Korsoff määritteli kirjaston paikan palvelujär-

jestelmässä olevan ohjaava ja osallistava rooli osana nuorten turvaverkkoa. Selvisi myös, että monet kirjastot myös tekevät alueellisesti yhteistyötä monenlaisten tahojen kanssa ja nuorille suunnattua toimintaa mietitään yleensä alueellisten tarpeiden näkökulmasta.

Korsoff päätyi tutkimuksessaan siihen johtopäätelmään, että nuorisotyö sopii kirjastoympäristöön hyvin ja sen toteuttaminen juuri moniammatillisesti on kannattavaa. Kolmas työ syvällisessä merkityksessä ja kahden työn yhteensulautumisena ei toteudu kirjastoissa ainakaan vielä, mutta potentiaalia siinä olisi paljonkin. Haasteet ovat todennäköisesti korjattavissa vuorovaikutusta parantamalla ja käsitteen tarkentuessa ja vakiintuessa. Korsoff myös havaitsi puutteita kirjaston henkilöstön osaamisessa nuoriin liittyen ja totesi kirjastoalan koulutuksen kaipaavan täydennystä pedagogisten valmiuksien osalta, missä nuorisotoimen osaamisen lainaaminen yhteistyön kautta voisi olla toimiva ratkaisu. (Korsoff 2018, 98–100.)

Korsoff mainitsi monitoimitaloja ja kirjastonuorisotyöhön liittyvien hankkeiden yleistymisen signaaleina siitä, että kirjastoissa on herätty tiedostamaan nuorten tarpeita. Nuorten osallistamisen heitä koskevien palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen Korsoff totesi olevan nuorisotyössä jo vakiintunut toimintatapa. Osallistaminen on saanut lisää jalansijaa yhteiskunnassamme ja nuorten osaamisen ja mielipiteiden hyödyntäminen heitä koskevien palveluiden kehittämisessä olisi luontevaa ja toivottua. Kehitettävää ja tutkittavaa aiheen kentältä löytyy vielä paljon ja Korsoff mainitsikin useamman mahdollisen kehitysaiheen, jotka odottavat työhön tarttujaa. Valtakunnallisen toimintamallin kehittäminen olisi yksi näistä aiheista, sillä sellaista ei varsinaisesti ole. (Korsoff 2018, 100–104.) Itse olen sitä mieltä, että jonkinlaisten suuntaviivojen ja valtakunnallisen mallin kaavailu olisi ihan alueiden välisen tasa-arvon kannalta tärkeää: nuoret eri puolilla Suomea ansaitsevat yhtä hyviä palveluja.

Viime vuosina Suomessa on rakennettu uusia monitoimitaloja, joihin on sijoitettu esimerkiksi koulu, kirjasto, nuorisotilat sekä kerho- ja harrastetiloja saman katon alle. Esimerkiksi Oulun kaupungin kirjaston yksikössä Jäälin kirjastossa, toteutetaan nuorisotoimen kanssa tiivistä yhteistyötä työparitoimintana kirjasto-nuorisotiloissa. Jaana Jauhiaisen (2018, 60–63) opinnäytetyö *Työparityöskentely ja asiakastyytyväisyys kirjasto-nuorisotilassa* tutki yhteistoimintaa tuoreeltaan. Jauhiaisen mukaan kirjasto-nuorisotila vapauttaa resursseja hyödyllisempään toimintaan tilavuokrien sijaan ja tarjoaa valtavasti mahdollisuuksia uusien palvelujen ja toiminnan kehittämiseen. Tutkimuksessa kävi myös ilmi muiden kuin nuorten asiakkaiden närkästys aiempaa meluisamman kirjastoympäristön

takia, sillä uudessa kirjastossa ei ollut hiljaista lukusalia, kuten edellisessä. Vaikka ratkaisu ei hyödyttänytkään aivan kaikkia kirjaston asiakkaita, siitä oli hyötyä juuri kohderyhmälleen. Jauhaisen mukaan tilannetta kannattaisi tutkia lähivuosina uudestaan, sillä asiakkaiden asenne voi hyvinkin muuttua heidän totuttuaan uudenlaiseen kirjastoympäristöön.

3.2.2 Kouluyhteistyö

Kouluyhteistyö näyttää kaikin puolin olevan yksi merkittävimmistä nuorten kirjaston käyttöä lisäävistä tekijöistä sen ollessa kirjattu niin Yleisten kirjastojen laatusuosituksen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 66) kuin myös peruskoulun opetussuunnitelmaan (Opetushallitus 2014, 42). Tässä opinnäytetyössä keskitytään kuitenkin erityisesti kouluyhteistyön ulkopuolella tapahtuvaan ja nuorten vapaa-ajalle sijoittuvaan kirjastotoimintaan ja sen kehittämiseen, minkä takia jätän kouluyhteistyön käsittelyn pinnalliselle tasolle.

Kirjasto ja koulu tekevät yhteistyötä lasten ja nuorten sivistämisen ja lukutaidon kehittämisen parissa. Koulussa lapset oppivat tärkeitä tietoja ja taitoja, mitä yhteiskunnassamme pärjätäkseen tarvitsee, kun taas kirjasto tarjoaa tietoa ja oppimismahdollisuuksia koko kansalle tasavertaisesti. Kirjastonkäytön opetusta tarjotaan lapsille kirjastovierailujen muodossa, joihin lapset osallistuvat viimeistään peruskouluun mentäessä.

Kirjastonkäytön opetus on tärkeää monipuolisen lukutaidon kehittymisen kannalta. Nykypäivänä lukutaitoihin kuuluvat myös medialukutaidot ja kirjasto on mediataitojen suhteen edelläkävijä ja opastaja. Koulut saavat kirjastoilta mediataitojen ja tiedonhaun opetusta. Lukuinnon herättäminen ja ylläpito ovat myös kirjaston toiminnan kannalta tärkeitä tehtäviä ja niitä toteutetaan esimerkiksi kirjavinkkauksilla ja kirjaston järjestämillä lukukampanjoilla. Vinkkauksia järjestetään sekä koulujen että kirjaston tiloissa.

Jyväskylän kaupunginkirjaston henkilökunnan näkemyksiä nuorten kirjastopalveluista selvittäneessä tapaustutkimuksessa korostui kouluyhteistyön merkitys nuorten tavoittamisessa, sen ollessa käytetyin kanava nuorten tavoittamiseksi. Kouluyhteistyö osoittautui myös suosituimmaksi, sekä yhdeksi tärkeimmiksi koetuista lukemaan innostamisen keinoista. (Perttula 2016, 18–20.) Ihanteellista olisi kuitenkin saada nuoret kirjastoon myös kouluyhteistyön ulkopuolella ja kirjastot ovatkin viime vuosina kehittäneet markkinointiaan myös muilta osin.

3.2.3 Sosiaalinen media

Nykyajan lapsista ja nuorista kuullaan puhuttavan *digitaliiveina*, tarkoittaen sitä, että he ovat kasvaneet teknologian ja medioiden keskellä, laitteita käyttäen. Nuoret ottavat ennakkoluulottomasti haltuun uusia älylaitteita ja sovelluksia. Sosiaalinen media on nykypäivänä olennaisessa roolissa nuorten elämässä ja täten myös parhaita kanavia kirjastojen tavoittaa nuorten asiakasryhmä.

Monet sosiaalisen median sovellukset kuten Facebook, Youtube, Flickr ja Blogger on luotu juuri nuoria ajatellen. (Mediakasvatusseura 2018, 5.) Uudemmissa sovelluksissa mieleeni tulevat ainakin Instagram, Snapchat ja TikTok, joista etenkin kaksi jälkimmäistä vaikuttavat erityisesti nuorille suunnitelluilta sovelluksilta. Sosiaaliseen toimintaan osallistuminen kaikissa mahdollisissa muodoissa on nuorille tärkeää. Kuten jo aiemmin Nuoret-luvussa mainitsin, kodin ulkopuolinen elämä ja ihmissuhteet ovat nuorille tärkeitä ja sosiaalinen media on osaltaan yksi väylä vuorovaikuttaa ja verkostoitua.

Nuoret käyttävät sosiaalista mediaa enemmän sisältöjen seuraamiseen kuin tuottamiseen. Nuoret ja media -julkaisussa muistutettiin nuorten yksilöllisyydestä myös mediatottumuksissa ja sosiaalisen median kanavien käytössä. Eri sovellusten käyttö vaihtelee jo eri ikäisten nuorten välillä. (Mediakasvatusseura 2018, 22.) Nuoria tavoitellessa kirjastojenkin kannattaisi käyttää sosiaalisen median kanavia monipuolisesti ja pysyä ajan hermolla – niin kuin nuoret itsekin tekevät.

Kirjastoa sosiaalisen median käyttöön tiedotuksessa on kannustettu jo 2010-luvun alussa, aiemmin mainitussa Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.) Vuonna 2018 tehdyn tutkimuksen mukaan monet kirjastot ovat ottaneet sosiaalisen median osaksi markkinointiaan ja henkilökuntaa on koulutettu asian tiimoilta. Kirjastot ovat alkaneet viime vuosina myös tuottaa sisältöä sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median käyttöä on kirjastoissa suunniteltu, vaikka toiminta ei ole vielä kovin selkeästi organisoitua. (Joosela 2018, 51.)

4 HANKETOIMINTA

Kirjaston palvelujen kehittäminen tapahtuu yleensä projektein ja hankkein. *Projektit* ovat kertaluonteisia, palvelujen kehittämiseen pyrkiviä toimintoja. *Hankkeet* puolestaan ovat laajempia kokonaisuuksia, jotka voivat pitää sisällään useita projekteja. Hanketoiminnalla voidaan kokeilla uusia toimintamalleja ja työmenetelmiä, minkä pohjalta voidaan kehittää uusia, hyväksi todettuja käytänteitä.

Hanketoiminta on riippuvaista ulkoisesta rahoituksesta: yleisten kirjastojen toiminta on määrärahoitettua, joten rahalliset resurssit uusiin kokeiluihin ovat valitettavan pienet. Hanketyö usein vaatii erillisen hanketyöntekijän palkkaamista, sillä hanketoimintaa on hyvin vaikea sisällyttää kirjaston arkeen sellaisenaan henkilöstöressurssien ollessa myös rajalliset.

Kirjastoalan hankkeita rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö, jolta yleiset kirjastot voivat itse hakea valtionavustusta. Avustuspäätökset tekevät aluehallintavirastot, joiden kirjastoasiantuntijat ovat vastuussa päätöksiin liittyviä linjauksia ja rajauksia sisällään pitävästä perustelumuihiosta. Uusi perustelumuihiot julkaistaan vuosittain ja niissä kerrotaan kunkin vuoden pääteemat, jotka pohjautuvat Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjeeseen. (Yleisten kirjastojen hankerekisteri 2020.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön kirje oli sisällöltään sama vuosikymmenen puoliväliin saakka. Vuodesta 2015 lähtien sen sisältöä on päivitetty ahkerammin. Olennainen muutos vuoden 2015 kohdalla oli monikulttuurisuuden ja monipuolisen lukutaidon lisääminen avustusten myöntöperusteisiin. Vuonna 2016 painotettiin osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämisen tavoitteita hanketoiminnassa. (Jakonen 2015, 129.)

Kirjastojen hankepäivien muistio vuodelta 2016 määrittelee hyvän hankkeen tarvelähtöiseksi ja päättyvän haluttuun lopputulokseen. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet ovat selvät ja niihin pyritään realistisen suunnitelman pohjalta, mahdollisimman kustannustehokkaasti ja tiiviillä aikataululla. Hankkeesta hyötyy useampi osapuoli ja sen vaikutukset kantavat pitkälle tulevaisuuteen. (Kummala-Mustonen 2016, 4.)

Kokeileva kirjasto? Yleisten kirjastojen kehittämis- ja kokeiluhankkeiden valtionavustustoiminnan vaikuttavuus -tutkimuksessa selvisi, että hankkeet ovat yleensä tuloksellisia ja hanketoiminta vastaa kirjaston kehittämistarpeita. Valtionavustustoiminta on ratkaisevaa hankkeiden toteutuksen kannalta, sillä se mahdollistaa isomman mittakaavan innovatiivisen ja vaihtelevan kokeilu- ja kehittämistoiminnan. (Jakonen 2015, 94–102.)

Vuonna 2011 käyttöön otettuun Yleisten kirjastojen hankerekisteriin on kirjattu kaikki viime vuosikymmenen kehittämistyön valtionavustustoiminta. Hankerekisteri on laadittu erityisesti valtionavustusta hakevia ajatellen: rekisteristä voi selvittää, millaisia hankkeita on toteutettu ja millaisille hankkeille kannattaa rahoitusta hakea. Sivustolla on myös visualisointiominaisuus, mistä seuraavat kaaviot ovat peräisin. Yleisten kirjastojen hankerekisteri on ollut käytössä vuodesta 2011 lähtien ja sinne on tallennettu kaikki viime vuosikymmenen hankkeet vuoteen 2008 saakka. Infosivun mukaan sivustolla on saavutettavuusongelmia. Hankerekisteri arkistoitiin 22.9.2020 ja tiedot ovat vapaasti haettavissa sieltä 30.11.2020 asti. (Yleisten kirjastojen hankerekisteri 2020.)

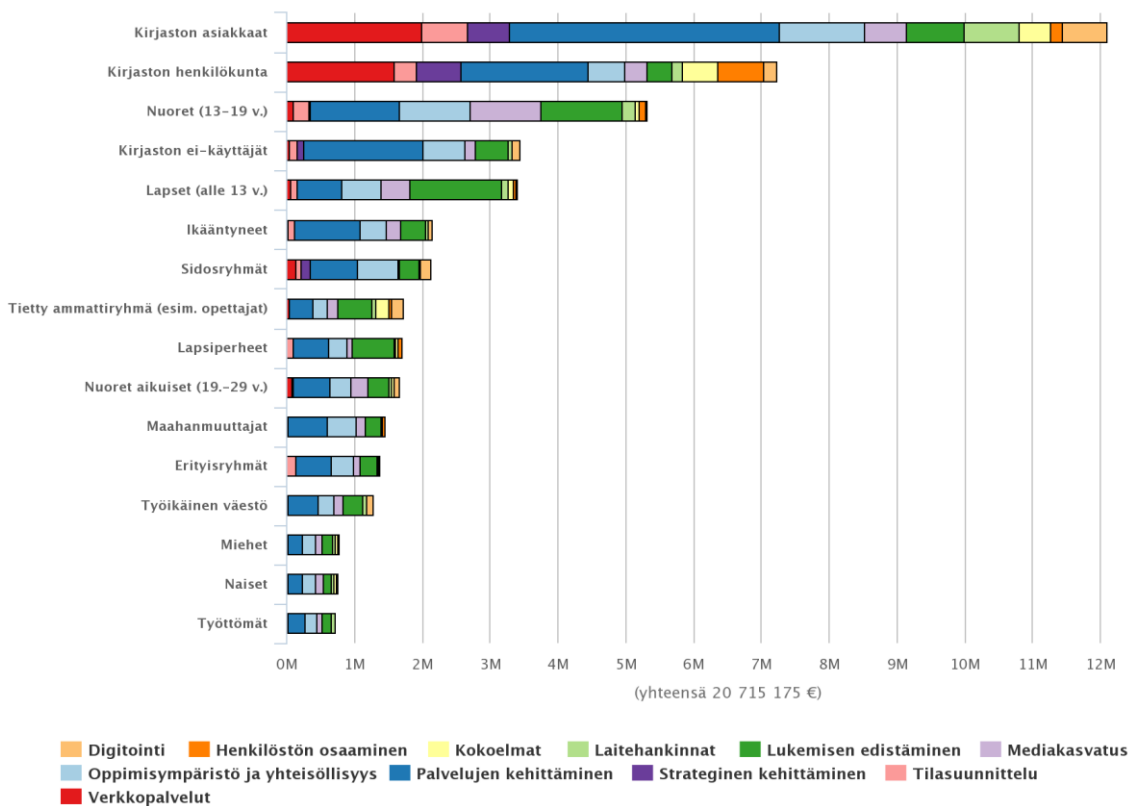
4.1 Millaisia hankkeita toteutetaan?

Hankerekisteriin tallennetut hankkeet on jaoteltu teemojen mukaan yhteentoista eri teemaan. Muista muuttujista poiketen teemoja voi valita vain yhden hanketta kohden. Teemat mukailevat myös avustuksen myöntöperusteita: samoja, mitä on esiintynyt aiemmin mainituissa perustelu-muistioissa. Rahoitusta myönnetään digitointiin, henkilöstön osaamisen kehittämiseen, kokoelmien kehittämiseen, laitehankintoihin, lukemisen edistämiseen, mediakasvatukseen, oppimisympäristön ja yhteisöllisyyden edistämiseen, palvelujen kehittämiseen, strategiseen kehittämiseen, tilasuunnitteluun sekä verkkopalvelujen kehittämiseen. (Yleisten kirjastojen hankerekisteri 2020.)

Seuraavassa kaaviossa näkyvät kaikki toteutuneet, eli rahoitusta saaneet hankkeet. Kaaviota tulkitessa tulee muistaa, ettei visualisointi erota useisiin eri kohderyhmiin kohdistuvia hankkeita toisistaan, sillä yksittäinen hanke voi sisältää useita eri kohderyhmiä. Kaikkia kirjaston asiakkaita koskevat yleishankkeet ovat saaneet eniten rahoitusta, toiseksi eniten on kirjaston henkilökuntaan kohdistettuja hankkeita. 13–19-vuotiaat nuoret ovat listalla kolmantena, mikä osaltaan kertoo kehitystarpeesta ja sen mukaan toimimisesta. Kirjaston ei-käyttäjät ovat listalla neljänsinä.

Myönnetty rahoitus

(Yksittäinen hanke voi sisältää useampia kohderyhmiä. Kohderyhmiin kohdistettuja summia ei täten voi laskea yhteen.)

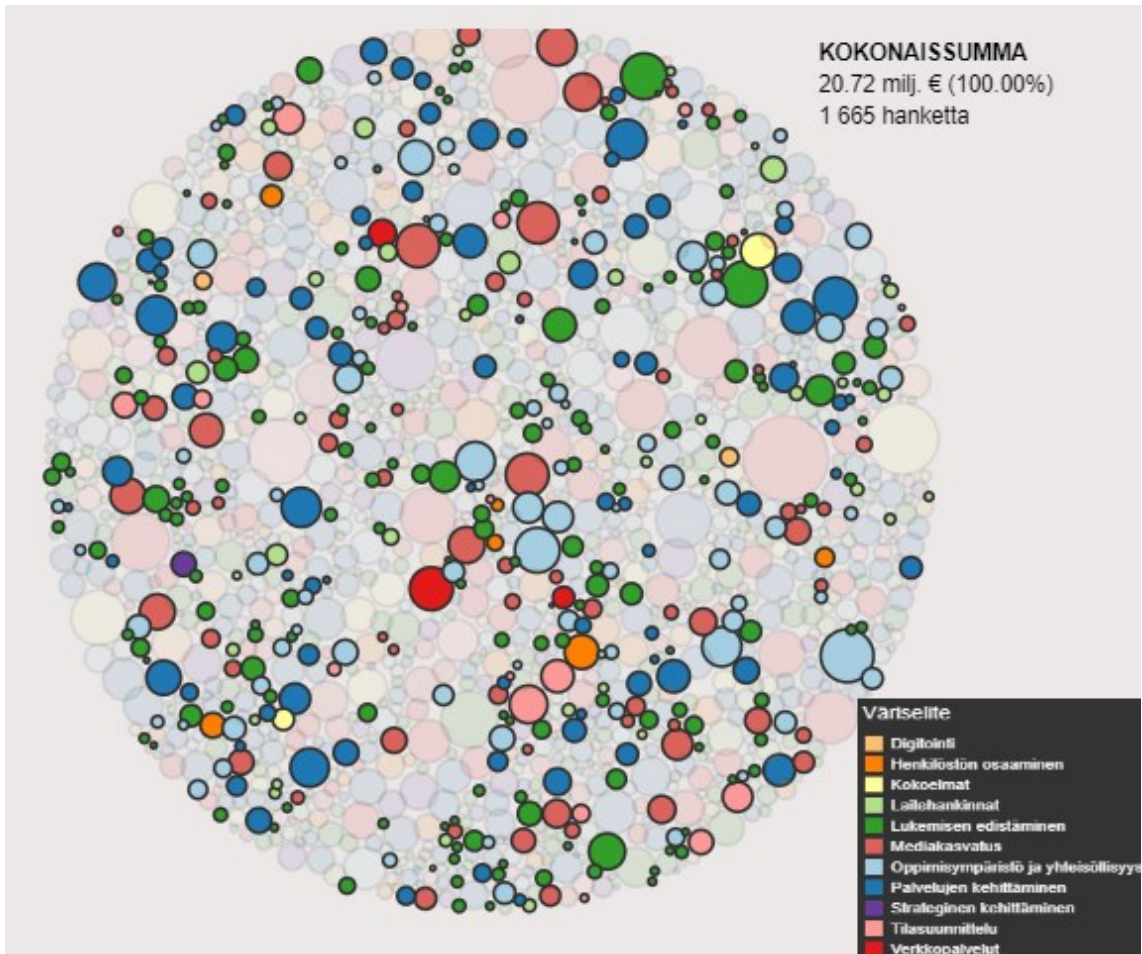
Kuva 2 Kaikkiin hankkeisiin myönnetty rahoitus kohderyhmittäin. Yleisten kirjastojen hankerekisteri 2020.

Hallitseva teema eri kohderyhmiin kohdistuvissa hankkeissa on palvelujen kehittäminen. Myös verkkoympäristöihin, lukemisen edistämiseen sekä oppimisympäristöihin ja yhteisöllisyyteen näytetään panostettavan. Nuorten osalta eniten on rahoitettu palvelujen kehittämistä, lukemisen edistämistä, oppimisympäristöjä ja yhteisöllisyyttä sekä mediakasvatusta. Vähiten on avustusta saaneet digitointiin, laitehankintoihin ja kokoelmiin liittyvät hankkeet.

4.2 Nuorten kohderyhmään kohdistuvat hankkeet

Tästä pallokaaviosta voidaan nähdä, miten suuri osa kaikista hankkeista määrällisesti on nuoriin kohdistettuja, sekä minkä kokoisista hankkeista on kyse. Värikkäänä taustasta erottuvat pallot ovat nuoria koskevia hankkeita. Hankkeilla voi olla kuitenkin useita kohderyhmiä, eli kaikki kaavion hankkeista eivät ole vain nuoriin kohdistettuja. Yksi pallo vastaa yhtä hanketta ja sen koko kertoo

hankkeen suuruudesta, eli rahallisesta panostuksesta. Kokonaissumma koskee kaikkia hankkeita, ei vain nuorten hankkeita.

Kuva 3 Nuorten kohderyhmään kohdistuvat hankkeet. Yleisten kirjastojen hankerekisteri 2020.

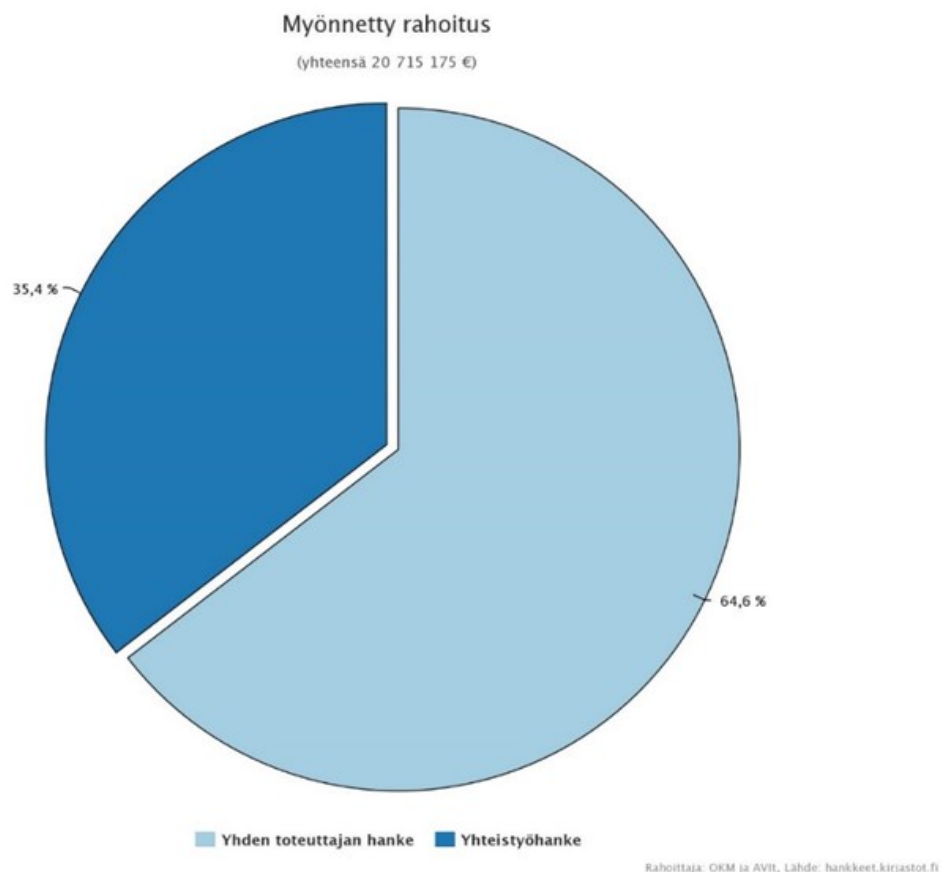
Lukemisen edistämiseen liittyviä hankkeita näyttäisi olevan määrällisesti kaikkein eniten, myös palvelujen kehittämistä sekä oppimisympäristöjä ja yhteisöllisyyttä kehitetään monin pienin hankkein. Henkilöstön osaamiseen, verkkopalveluihin, digitointiin ja kokoelmien kehittämiseen liittyviä hankkeita on vähiten, ja ne ovat pienen kokoluokan hankkeita. Kokoelmia näytetään kehitettävän erityisen vähän hanketoiminnan avulla – tämä selittynee puhtaasti sillä, että kokoelmatyötä tehdään kirjastoissa ihan jatkuvasti, jolloin tarvetta hankkeille ei ole yhtä lailla.

4.3 Hankeyhteistyö

Hankkeita toteutetaan usein yhteistyöllä ja yhteistyö onkin olennaista, sillä mitä enemmän hankeyhteistyötä tehdään, sitä laajemmin sen vaikutuksista voidaan nauttia. Hankkeita toteuttavat

usein kirjastot yhteistyössä toisten kirjastojen tai muiden kunnallisten tai valtiollisten toimijoiden kanssa, sekä kirjastoalan ja muiden alojen eri toimijaryhmittymien, kuten kirjastoseurojen kanssa. Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020-oppaassa mainitaan hankeyhteistyö myös osana kirjaston kansainvälisen vaikuttamisen keinoja. Maailmanlaajuiset kehittämishankkeet edistävät avoimen tiedon kulkua ja kansalaisyhteiskuntaa. Erityisesti kustannustoiminnan kansainvälistymisen ja keskittymisen takia kansainvälinen verkostoituminen ja kehitystoimintaan osallistuminen on tärkeää. (YKN, 2016)

Kaikista kirjastoalan hankkeista yhteistyöhankkeita on 35,4%. Yhden toteuttajan hankkeiksi oli rekisteriin kirjattu 64,6%. Monissa tapauksissa on hankkeen toteutuksessa tai suunnittelussa kuitenkin jonkinlaista yhteistyötä mukana, sillä esimerkiksi kirjaston asiakkaiden tavoittelu usein tapahtuu kunnan muiden toimijoiden avulla.

Kuva 4 Yhteistyöhankkeiden osuus hankkeista. Yleisten kirjastojen hankerekisteri 2020.

5 TUTKIMUSPROSESSI

5.1 Aineiston seulominen

Aloitin valitsemalla hankerekisterin aihelistalta Kohderyhmät-osiosta nuorten kohderyhmää kuvailevat sanat. Silmäilin hakutuloksia ja lähdin rajaamaan aineistoa listoilta, joiden tulokset näyttivät vastaavan parhaiten tutkimusaiheeni. Hankerekisterissä ei ollut kunnollista tarkemman haun mahdollisuutta, vaan rajauksia pääsi tekemään ripotellen sivun reunassa olevan palkin rajausvaihtoehtoja painamalla. Koska rekisteriin kirjatut hankkeet ovat avustuksen hakijoiden itse kirjaamia, oli sivun kuvailuvaihtoehtoja käytetty hieman eri tavoin, joten muutaman eri listan läpi käyminen oli aiheellista.

Aineistoa seuloessani katsoin ihan ensimmäisenä jokaisen hankkeen sivun alareunasta löytyvän teemojen, asiasanojen, tagien, kunnan, maakunnan, kohdealueen ja kohderyhmät sisältävän tietoruudun. Karsin pois sellaiset hankkeet, joissa oli kohderyhmän ”Nuoret (13–19-v)” lisäksi muita kohderyhmiä. ”Kirjaston ei-käyttäjät” ja joissain tapauksissa ”nuoret aikuiset”, ”sidosryhmät” sekä ”kirjaston henkilökunta” kohderyhminä nuorten lisäksi menivät seulani läpi.

Aluksi järjestin hakutulokset ajan mukaan vanhimmasta uusimpaan, sillä halusin nähdä mahdolliset ajan myötä tapahtuvat muutokset hankkeiden aiheissa ja kuvauksissa. Kokosin alustavan listan hankkeista linkkeineen Word-tiedostoon kooten listaan lainauksia ja olennaisia tietoja hankkeista. Näin pystyin jaottelemaan hankkeita ja merkitsemään huomioita korostamalla teksteistä kohtia analysointia varten. Muutin myös eri hankkeiden otsikoiden väriä erotellakseni helposti eri teemoja edustavat hankkeet.

Lopulliseen opinnäytetyössä analysoitavaan tutkimusaineistooni valitsin Palveluiden kehittäminen -teemaa edustavat, vain juuri nuorille räätälöidyt hankkeet. Näin analysoitavaksi päätyi 15 hanketta vuosikymmenen varrelta. Muita teemoja edustavat hankkeet eivät ihan vastanneet tutkimusaihetta, vaikka moni vaikutti alustavan silmäilyn perusteella lupaavalta, vaan niihin usein sisällytettiin myös lapset tai kehitettiin kouluyhdistyötä. Tarkempi rajaus oli myös mielestäni tarpeen analyysin laadun kannalta, sillä aika ei todennäköisesti riittäisi laajemman aineiston ja teemojen syvällisempään käsittelyyn. Kokosin listan muista hankkeista liitteeseen 1.

5.2 Aineiston sisällönanalyysi

Kokosin uuteen Word-tiedostoon listan tutkimusaineistosta linkkeineen. Tämän jälkeen luin jokaisen hankkeen kuvaussivun uudelleen huolellisesti. Niissä tapauksissa, joissa hankerekisteriin kirjattu kuvaus ei ollut tarpeeksi informatiivinen, etsin hanketta koskevan opinnäytetyön saadakseni lisää tietoa. Koostin jokaisesta hankkeesta ja sen tuloksista oman lyhyen kuvauksen. Analyysiä tehdessäni mietin kysymyksiä: Miten asiakaslähtöisyyden periaate toteutuu nuorten palvelujen kehittämisessä? Millä keinoin nuorten kirjastopalveluja kehitetään ja mikä toimii nuorten asiakasryhmän kohdalla? Hankkeisiin tutustuessani kirjoitin myös huomioitani myöhempää pohdintaa varten muistiin. Tarkastelin ja korostin kokoamani aineiston hankkeita yhdistäviä tekijöitä. Yhdistävistä tekijöistä muodostin pääteemoja ja otsikoita tutkimukseni tuloksille.

Tämän jälkeen otin paperia ja tussit käteen ja piirsin miellekartan, minkä avulla yhdistelin hankkeita eri teemoihin. Jaoin hankkeita uudelleen yhdistävien pääteemojen mukaan. Useissa tapauksissa yhdistyi useampi pääteemoista, mutta näissä tapauksissa tarkastelin eri hankkeiden tavoitteiden painotuksia ja toiminnan vaikutuksia ja valitsin pääteeman sen pohjalta. Erityisesti minua kiinnostivat hankkeiden taustat ja tavoitteet, sekä eri toimintojen vaikutukset.

Tässä vaiheessa siirsin aineiston opinnäytetyöpohjaan. Karsin sekä uudelleen järjestelin tietoa selkeämpään ja yhdenmukaisempaan muotoon. Tein eräänlaisen kehyksen, jossa jaoin tiedot osiin, joista käy ilmi hankkeen tavoite, toteutus ja vaikutukset. Huomioitavaa-kohtaan laitoin mielestäni tärkeitä yksityiskohtia kyseiseen hankkeeseen liittyen sekä omaa analyysiani hankkeesta. Järjestin aluksi hankkeet pääteemojen mukaan otsikoiden alle, mutta päädyin vaihtamaan järjestyksen selkeyden vuoksi.

6 NUORTEN KIRJASTOPALVELUJEN KEHITTÄMISHANKKEET

Tässä luvussa esittelen tuloksia: Palvelujen kehittäminen -alaluvussa esittelen hankkeet aikajärjestyksessä, minkä jälkeen kerron analyysini pohjalta osallistamisesta, kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyöstä sekä toiminnallisesta aktivoinnista omissa alaluvuissaan. Hankerekisterin kuvaukseen teemasta kuuluvat palvelukonseptit, palvelujen suunnittelu ja testaus, itsepalvelun kehittäminen, asiakaskyselyt, asiakastyytyväisyys, erityisryhmien palvelujen kehittäminen. (Yleisten kirjastojen hankerekisteri, 2020.)

6.1 Palvelujen kehittäminen

Nuori kirjaston kulmilla

Vuoden 2011 AVI-hanke

Toteutusaika: 08/2012–10/2013

Kunta: Haapavesi, seutukunnat (Pohjois- Pohjanmaa)

Myönnetty avustus: 34 000e

Oma rahoitus: 4572e

Yhteistyökumppanit: Ouluneteläisen alueen kirjastot ja nuorisotoimet, Kiri-kirjastot, Reisjärven kunnankirjasto, Haapaveden Opiston kirjasto, Tietopalvelu Origo, Oulunseudun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveydenhuoltoalan kirjaston Oulaisten yksikön kirjasto.

Tavoite: Kehittää alueen kirjastojen henkilökunnan kanssakäymistaitoja nuorten kanssa, vakiinnuttaa yhteistyötä kirjastojen ja nuorisotoimien välillä, sekä kokeilla erilaisia toimintamuotoja. Hankkeen taustalla oli havainto siitä, ettei kirjasto, eikä nuorisotyö tavoita alueen nuoria vapaa-ajalla.

Toteutus: Palkattiin projektityöntekijöiksi yksi kirjastoalan ammattilainen ja yksi nuorisotyön ammattilainen, jotka selvittivät jokaisen alueen kunnan kirjastojen ja nuorisotyön välisen yhteistyön tilanteen ja laativat yhdessä ko. toimijoiden kanssa suunnitelman nuorille järjestettävää toimintaa varten. Järjestettiin yhteistyötoimijoiden kanssa yhteensä 19 tapahtumaa.

Koulutustilaisuudet: 1kpl. Osallistujia: 53hlö.

Tapahtumien lukumäärä: 19kpl. Osallistujia: 874hlö.

Vaikutukset: Joissain paikoissa kirjasto ja nuorisotoimi tekivät ensi kertaa yhteistyötä keskenään. Yhteistyön laajentaminen ja syventäminen koettiin tervetulleeksi ja monissa paikoissa suunniteltiin jo tulevia tapahtumia. Tapahtumien suosio yllätti ja moniin tapahtumiin osallistui myös nuoria, jotka

eivät muuten olleet osallistuneet kirjaston tai nuorisotyön toimintaan. Kirjasto myös jalkautui toisen ajankohtaisen tapahtuman yhteyteen hyvällä menestyksellä. Tapahtumat ja hanke saavuttivat myös paljon huomiota paikallismedioilta.

Huomioitavaa:

Yhteistyötä kannattaa harjoittaa ja vaalia. Kaikkein suosituin tapahtuma oli Merijärven Yökirjasto, jossa oli fantasiateema. Tapahtumassa kävi huikeat 120 nuorta. Pohjalla oli kirjaston ja nuorisotoimen jo vakiintunut yhteistyö, mikä näkyi yhteistoiminnan sujuvuudessa ja henkilökunnan heittäytymisessä rooleihinsa.

Nuoret innostuvat pienistäkin jutuista, kunhan toiminta on valittu hyvää pelisilmää käyttäen. Nuoria kiinnosti eniten Kaaos-peli, konsoli- ja lautapelit, nuorten kirjastoauto festivaalien yhteydessä, sarjakuva-, pinssi-, magneetti-, ja ystävänäuhatyöpajat, Halloween-aiheinen Yökirjasto, bingo, musiikkiesitykset. Kyselyihin osallistumiseen vaikutti selvästi kannustimeksi järjestetyt arvonnat ja palkinnot.

Toisen tapahtuman yhteyteen jalkautuminen on viisasta, kunhan tapahtuma on sellainen, mikä tavoittaa kohderyhmän ja kirjaston tarjonta oikeasti nuorille suunnattu. Esimerkiksi Haapavesi Folk Music Festivaliin jalkautuminen onnistui, erityisenä elementtinä mainittiin nuorisotyöntekijälle tutut nuoret, jotka toimivat ”sisäänheittäjinä” kirjaston pisteellä.

Jotkut järjestetyistä tapahtumista vaikuttivat tarjonnan puolesta olevan enemmän koko perheen tapahtumia. Sievissä järjestettiin hankkeen puitteissa tapahtumaa myös lapsille, mikä ei ollut tarkoituksenmukaista, kun kyse oli nuorten palvelujen kehittämisestä. Ylivieskassa puolestaan vietiin ”nuorille suunnattu” kirjastoauto nuorten tapahtuman yhteyteen, mutta kirjastoauton ohjelma kuten satutunnit, oli selvästi suunniteltu lapsia, eikä nuoria ajatellen. Kalajoen tapahtuma oli suunnattu lapsille ja nuorille, joten paikalle oli pääasiassa saapunut lapsia.

Käyttäjät palvelun keskiössä: Case Rovaniemen nuortenkirjasto

Vuoden 2012 AVI-hanke

Toteutusaika: 2/2012–12/2012

Kunta: Rovaniemi (Lappi)

Myönnetty avustus: 36000e

Oma rahoitus: 6194e

Yhteistyökumppanit: Lapin yliopisto, SINCO-hanke

”Nuoret ovat käyttäjäryhmänä jääneet taka-alalle, vaikka heidän sitouttamisensa kirjastonkäyttäjiksi olisi ensiarvoisen tärkeää kirjaston tulevaisuuden turvaajana. Kirjastolla on merkitystä myös nuorille itselleen, vaikka teini-ikäinen ei kirjaston lakisääteistä tehtävää sivistyksen, kirjallisuuden, taitteen, tietojen ja taitojen sekä elinikäisen oppimisen tukijana ehkä hahmotakaan. Tavoitteena oli raikastaa kirjaston imagoa rovaniemeläisnuorten parissa ja saada heidät viihtymään kirjastossa entistä paremmin.”

Tavoite: Rakennetaan erillinen nuortenosasto kirjaston entiseen galleriatilaan ja kehitetään nuorten kirjastopalveluja yhdessä nuorten kanssa.

Toteutus: Hankkeessa toimi projektipäällikkö, joka muun muassa vastasi hankkeen toimeenpanemisesta ja edistymisen valvomisesta käytännössä, nuortenraadin ohjaamisesta ja osallistamisesta, hankkeeseen liittyvästä tiedottamisesta ja markkinoinnista, toimi mukana nuorten kirjaston suunnittelutyöryhmässä, sopi yhteistyökuvioista Lapin yliopiston Sinco-hankkeen kanssa ja kartoitti muita yhteistyömahdollisuuksia, sekä laati hankkeeseen liittyvät kirjalliset suunnitelmat ja raportit. Tilasuunnittelukilpailua varten perustettiin oma suunnitteluryhmä, johon kuuluivat edustajat kulttuurilautakunnasta, Alvar Aalto-säätiöstä, kirjastotoimesta, kirjaston projektipäällikkö, sekä rakennus- ja suunnittelualojen asiantuntijat.

Vaikutukset: Hankkeen tuloksena syntynyt Nuortenkirjasto Oma sai asiakkailta hyvän vastaanoton. Kirjaston näkökulmasta erillinen oma lasten- ja nuorten palvelupiste vapautti ajallisia resursseja myös hakeutuviin kirjastopalveluihin ja mahdollisti lasten- ja nuortentiimin itsenäisen toiminnan suunnittelun.

Huomioitavaa: Hyväksi havaittuja käytänteitä olivat palvelumuotoilun hyödyntäminen kirjaston kehitystyössä, nuorten osallistaminen, tilasuunnittelukilpailu hanketyön yhteydessä, tiivis yhteistyö kaikkien toimijoiden välillä, hankkeiden välinen yhteistyötoiminta, sekä monien eri alojen asiantuntijoiden sisällyttäminen hankkeen eri toimintoihin. Olennaisia edistystekijöitä hankkeessa olivat kirjaston nuortenraati, palvelumuotoiluyhteistyö Lapin yliopiston kanssa ja Rovaniemen kaupungin kulttuurilautakunnan esityksestä toimeenpantu tilasuunnittelukilpailu. Verkostoitumisen ja laajan yhteistyötoiminnan hyödyntämisen painotetaan olevan suositeltavaa.

”Nuorten asiakasraati osoitti, että asiakkaita kannattaa rohkeasti osallistaa palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen. Toimiakseen asiakasraati edellyttää kirjaston puolelta sitoutumista ja avoimuutta, mutta tehty työ palkitsee. Kirjaston nuortenraati toimi yli odotusten – nuorten kiinnostus, aktiivisuus ja sitoutuminen yllättivät projektityöntekijän täysin.

Kirjasto mukana nuoren elämässä

Vuoden 2012 AVI-hanke

Toteutusaika: 3/2012–4/2014

Kunta: Hankasalmi (Keski-Suomi)

Myönnetty avustus: 9000e

Oma rahoitus: 2117e

Yhteistyökumppanit: Hankasalmen kunnan nuorisotoimi, kansalaisopisto, koulutoimi, kulttuuri-toimi, Kulttuuriantti

Tavoite: Järjestää kirjastoon nuorille oma tila ja kehittää palveluja ja tiedottamista asiakaslähtöisyyden periaatteella. Tarkoituksena oli myös selvittää kirjasto- ja nuorisotoimen toiminnan päällekkäisyyksiä ja yhteistyömahdollisuuksia alueen muiden nuorisotoimijoiden kanssa. Taustalla Hankasalmen kirjaston yhteyteen sijoitetun nuorten tieto- ja neuvontapisteen myötä havaittu tarve erityisesti nuorten kirjastotilojen ja -palvelujen sekä niistä tiedottamisen kehittämiseen.

Toteutus: Hankkeen toteutusta hoiti tehtävään palkattu työntekijä. Nuorille järjestettiin kyselytutkimus ja työpajoja, joissa nuoret suunnittelivat oman tilan sisustuksen yhdessä työpajaohjaajan kanssa. Nuorille tehtiin kirjaston parvelle oma tila, käytiin tutustumiskäynnillä Palokan kirjastossa. Vinkkeliin järjestettiin pelisalkku, joka sisälsi Playstation 3-konsolin, pelejä ja käyttöohjeet konsolille. Hankkeen aikana järjestettiin 15 tapahtumaa, joista mainittiin Japani-illat, työpajat, musiikkivinkkaus, sekä Vinkkelin kesäkauden avajaiset, joihin sisältyi pelinurkkauksen avajaiset, kynsien-tuunauspaja ja mölkkyturnaus. Myös nuorten näyttelytilaa kehitettiin: hankittiin valokuvakehyksiä, joissa näytteillä ovat vaihdellen nuorten itsensä ottamat valokuvat.

Koulutustilaisuudet: 2kpl. Osallistujia: 14hlö.

Tapahtumien lukumäärä: 15kpl. Osallistujia: 135hlö.

Vaikutukset: Kysely, kirjastotilojen uudistukset ja uutuushankinnoista tiedottaminen sosiaalisen median välityksellä kohensivat kirjaston imagoa. Uudistukset ja kuulluksi tuleminen kokemus myös lisäsivät nuorten osallistumista kirjaston kehittämiseen. Vinkkelin tilojen ja pelisalkun saavuttama suosio johti jatkokehityksiin, laajakuva-tv:n hankintaan ja tilojen viihtyisyyttä edistäviin työpajoihin.

Huomioitavaa: Hyväksi todettuja käytänteitä olivat Pelisalkku, Nojatuolien tuunauspaja ja tv-tason rakentaminen nuorten kanssa, Facebookissa tiedottaminen. Tapahtumatuotannon miettiminen kokonaisuutena havaittiin hyväksi toimintatavaksi. Nuorten tila rakennettiin kirjastossa vähällä käytöllä olleelle parvelle. Kirjaston nuorten tapahtumille laadittiin muiden kunnan alueella järjestettävien nuortentapahtumien pohjalta vuosikello.

"Hankkeessa saavutettiin useita sellaisia toimintamuotoja, jotka ovat toteutettavissa ilman suuria rahallisia panostuksia. Jatkossakin nuorisotoimijoiden verkoston kanssa pystytään toteuttamaan vuosittaisia tapahtumia: yökirjastoa, ystävänpäivän happeningia ja taikaperjantaita, joiden kävijämääriä ei ole tässä yhteydessä huomioitu. Näissä tapahtumissa käy yhteensä useampi sata henkilöä, mikä on seurausta nuorisotoimijoiden ja nuorten yhteisestä ideoinnista ja työajallisesta panostuksesta, jolloin suurille rahallisille satsauksille ei ole tarvetta."

TOSI SIISTII - NUORISO-OHJAAJA LAPPEENRANNAN MAAKUNTAKIRJASTOON

Vuoden 2013 AVI-hanke

Toteutusaika: 08/2013–12/2014

Kunta: Lappeenranta (Etelä-Karjala)

Myönnetty avustus: 50000e

Oma rahoitus: 9655e

Yhteistyökumppanit: Lappeenrannan kaupungin nuorisotoimi

Tavoite: Järjestää nuorille palveluja ja ohjausta vuoroin eri kirjastoyksiköissä toimivan nuorisotyöntekijän avulla. Perustetaan nuorten asiakasraati, jolta kerätään ideoita. Hankkeen taustalla oli havaittu tarve nuorten omien palvelujen kehittämiseen ja nuorten ohjaukseen toistuvan muille asiakkaille ja henkilökunnalle koituneen häiriön takia. Ongelmaa oli aiemmin yritetty ratkaista järjestyksenvalvojalla ja tiivistämällä yhteistyötä nuorisotoimen kanssa tuloksetta.

Toteutus: Palkattiin hyvin nuorten keskuudessa verkostoitunut nuoriso-ohjaaja kirjastoon ja koottiin kirjaston sekä nuorisotoimen henkilökunnasta ohjaustyöryhmä. Nuoriso-ohjaaja toimi yhteistyössä kirjastojen henkilökunnan ja nuorisotoimen kanssa. Nuorille hankittiin harrastevälineitä lainattavaksi kirjastoon, järjestettiin pieniä tapahtumia sekä muutama isompi: Laineen Kasperin konsertti sekä Solonen & Kosolan räppipaja ja illan yleisötapahtuma. Kirjaston henkilökunnalle järjestettiin koulutuspäiviä yhdessä nuorisotoimen kanssa, sekä käytiin vierailulla Helsingin Jakomäen ja Kontulan kirjastoissa, joissa oli jo toteutettu samanlainen hanke.

Koulutustilaisuudet: 5kpl. Osallistujia: 42hlö.

Tapahtumien lukumäärä: 59kpl. Osallistujia: 711hlö.

Vaikutukset: Hankkeen tuloksissa korostui nuoriso-ohjaajan läsnäolon tärkeys kirjastossa. Nuoria kiinnosti eniten kirjaston käyttö oleskelutilana sekä kirjastossa järjestetyt elokuvaillat. Nuoriso-ohjaajan mukaan kirjaston ja nuorisotoimen välinen yhteistyö tiivistyi hankkeen seurauksena ja myös yhteistyöverkosto muiden alueen toimijoiden kanssa vahvistui. Kirjastotyöntekijät ja nuoret tutustuivat ja hankkeen aikana yhteiset pelisäännöt ovat auttaneet häiriötilanteiden ratkaisemisessa.

Henkilökunnalle järjestetty työkiertokokeilu myös paransi ilmapiiriä ja johti nuorten kirjastopalveluista innostuneen virkailijan siirtämiseen yksikköön, jossa häiriötilanteita ilmeni eniten.

Huomioitavaa: Hankkeen kaikki tavoitteet, kuten asiakasraadın koostaminen ja kirjastossa toimivan nuoriso-ohjaajan paikan vakinaistaminen eivät onnistuneet. Nuorille suunnitellun tilan toteutus ei onnistunut suunnitellusti, mutta nuorille saatiin järjestettyä oma nurkkaus ja sohva, jonka he saivat itse muokata mieleisekseen. Hankkeen aikana kokeiltu, koko lukuvuoden kestänyt 8.-luokkalaisten kirjasto-tet todettiin sellaisenaan toimimattomaksi kokonaisuudeksi.

Hankkeen alussa koettiin haasteita nuoriso-ohjaajan ja kirjaston henkilökunnan odotusten poikkeessa toisistaan. Työohjaajan avustuksella tilanne lopulta saatiin ratkaistua kaikkien hyväksi. Jos kirjastossa on toistuvia häiriötilanteita, tarvitaan koko henkilökunnan aktiivisuutta tilanteen ratkaisemiseen. Yksi ihminen ei voi korjata koko toimintaympäristöä, jossa on monia muuttujia.

Musiikkialan vierailijoiden sarja

2013 AVI-hanke

Toteutusaika: 09/2013–11/2013

Kunta: Hyvinkää (Uusimaa)

Myönnetty avustus: 4500e

Oma rahoitus: 800e

Tavoite: Järjestää erityisesti nuorille suunnattuja tapahtumia. Taustalla oli havaittu tarve nuorten palvelujen kehittämiseen sekä kirjaston vierailijatarjonnan monipuolistamiseen. Suunnitelma oli järjestää kirjailijavierailujen tyylisiä, luentoja ja musiikkia yhdistäviä tapahtumia kirjaston tiloissa. Vierailijat valittiin nuorten mieltymyksiä ajatellen.

Toteutus: Kirjaston musiikkiosasto järjesti artistivierailut, joiden aikana muusikot kertoivat itsestään ja työstään musiikkiesityksen lisäksi. Yksi vierailusta järjestettiin kirjaston tiloissa, yksi paikallisen tapahtuman yhteydessä ja kaksi tapahtumaa yläkoululla ja lukiossa.

Esiintymään hankittiin Pelle Positiivi (joka estyi, tuuraajana Pelle Mamma), Moderni kansanmusiikkiyhtye Valma & VarsiNaiset, Paleface sekä Karri Luhtala Trio.

Tapahtumien lukumäärä: 4kpl. Osallistujia: 190hlö.

Vaikutukset: Saatiin järjestettyä monipuolisesti erilaista musiikkitarjontaa. Tapahtumat koettiin onnistuneiksi ja nuorten ja opettajien palaute oli positiivista.

Huomioitavaa: Näyttäisi siltä, että yksi esiintyjistä on valittu jostain muuta kohderyhmää, kuin nuoria ajatellen: Hyvinkää Päivien Pelle Mamman musiikkia ja tarinointia sisältävä esitys ei kuulosta ihan

tarkoituksenmukaiselta nuoria ajatellen. Olisiko artistien valinta ollut onnistuneempi nuorten tai nuorisotoimen kanssa yhteistyössä? Tapahtumista suurin osa myös järjestettiin kirjaston ulkopuolella mahdollisimman suuren kuulijamäärän varmistamiseksi alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen.

Nuoret mukaan kirjastotoiminnan kehittämiseen

Vuoden 2013 AVI-hanke

Toteutusaika: 09/2013–05/2014

Kunta: Kuopio (Pohjois-Savo)

Myönnetty avustus: 9000e

Oma rahoitus: 2300e

Yhteistyökumppanit: Lappeenrannan kaupungin nuorisotoimi

Tavoite: Kerätä nuorten mielipiteitä ja osallistaa nuoria kirjaston palvelujen kehittämiseen asiakaslähtöisyyden periaatteen pohjalta. Toteuttamiskeinoksi suunniteltiin hanketyöntekijän palkkaamista, nuorille suunnattua asiakaskyselyä ja nuorten asiakaspaneelin perustamista.

Toteutus: Kyselytutkimuksen toteutti ammattikorkeakouluopiskelija opinnäytetyönään. Kysely toteutettiin verkossa ja sitä markkinoitiin tehokkaasti kirjaston verkkosivuilla, Facebookissa ja Twitterissä, nuorten käyttämiin tiloihin sijoitetuilla QR-koodi-julisteilla, alueen koulujen ja nuorisotoimen välityksellä. Kysely oli auki kolme viikkoa ja siihen vastasi 248 nuorta. Teemahaastatteluun puolestaan ei saatu houkuteltua nuoria markkinoinnin avulla yhtäkään, mutta ne saatiin toteutettua lähestymällä kirjaston asiakkaita.

Koulutustilaisuudet: 1kpl. Osallistujia: 35hlö.

Vaikutukset: Kyselyn tuloksena saatiin tietää nuorten kirjastonkäytön tottumuksista, kirjastonkäyttöä estävistä tekijöistä ja kerättiin paljon kehitysehdotuksia. Teemahaastattelut täydensivät kyselystä saatuja tuloksia. Selvä yleinen toive oli lapsista erillinen nuorten oma tila. Nuoret saivat tilaisuuden saada mielipiteensä kuuluviin ja vaikuttaa heille suunnattujen palvelujen kehittämiseen ja heidän ideoitaan aiotaan toteuttaa ja joitain jo toteutettiin pian hankkeen jälkeen.

Huomioitavaa: Asiakaspaneelia ei saatu järjestettyä. Hankkeen tuloksena huomattiin, että nuorten paneeli olisi voinut olla toimivampi ratkaisu tietojen keräämiseen, sillä kirjalliseen kyselyyn ei nuorilta saatu kovin perusteltuja ideoita ja kehitysehdotuksia. Nuoret ottivat yllättävän teemahaastattelupyynnön positiivisesti vastaan, eli aina kannattaa kysyä, ainakin jos kysymys on vaikuttamisen mahdollisuudesta.

"kirjastonkäyttöön on paljon vaikuttanut se että olen tutustunut kirjastonhoitajiin ja he ovat olleet minulle todella mukavia sekä suositelleet minulle uusia kirjoja kun myös pyytännyt apuani kirjojen valitsemisessa sekä kysynyt mielipiteitäni joistakin kirjoista."

(Nuoren palaute kysymykseen kirjaston käytöstä. Keränen 2014, liite 8(1).)

"Kirjasto on OK!" Lisää virtaa nuortenkirjastotyöhön

Vuoden 2014 AVI-hanke

Toteutusaika: 01/2014–05/2015

Kunta: Saarijärvi (Keski-Suomi)

Yhteistyökumppanit: nuorisotoimi, sosiaalityö ja yläaste

Myönnetty avustus: 4500e

Oma rahoitus: 3522e

Tavoite: Kehittää nuorenkirjastotoimintaa ja uusia tapoja aktivoida nuoria kirjaston käyttäjiksi yhdessä kaupungin koulu-, nuorisotoimen ja sosiaalityön kanssa. Verkkokirjaston kehittäminen yhdessä nuorten kanssa. Taustalla oli vähäinen aiempi nuortenkirjastotoiminta ja henkilökunnan haasteet nuorten kanssa toimimisessa, sekä resurssipula, jonka takia kirjaston hakeutuville toiminnoille kuten kirjavinkkaukselle ei ollut aikaa. Nuorille ei ollut järjestetty vinkkauksia aiemmin lainkaan.

Toteutus: Palkattiin työntekijä tuuraamaan hankkeeseen kiinnitettyä kirjastonhoitajaa. Yläkoululaisille nuorille laadittiin kirjavinkkausmateriaalit ja suunniteltiin toistuvia vinkkauksia. Hankkeen puitteissa toteutettiin myös kirjallisuusterapia/sanataidekokeilu erityisesti syrjäytymisvaarassa oleville nuorille, joita tavoiteltiin koulun ja sosiaalityön avulla. Verkkokirjaston sisällöntuotantoon haettiin kirjoittajia opettajien sekä sanataidekokeilun kautta. Toteutettiin perinteistä vinkkausta ja videomateriaalia yhdistävä kirjavinkkaustunti. Kirjastonhoitaja tutustui myös itse kirjatrailerin tekemiseen valmistamalla yhden oman trailerin. Vinkkauksia oli seuraamassa yhteensä 84 nuorta.

Koulutustilaisuudet: 16kpl. Osallistujia: 167hlö.

Vaikutukset: Kirjallisuusterapia/sanataidekokeilu oli menestys ja vastaavanlaiselle toiminnalle innokkaasti toivottiin jatkoa. Palkattu ohjaaja piti yhteensä 10 tapahtumaa joustavan opetuksen ryhmän nuorille. Nuoret pitivät siitä, että saivat heittäytyä ja tehdä kivoja asioita koulun ulkopuolella. Nuorten palautteiden perusteella naurua ja heittäytymistä sisältäneet tunnit olivat mukavia ja lisäsivät myös nuorten itsetuntemusta. Hankkeen avulla uudistettiin kirjastonkäytönopetusta ja uusilla vinkkausmuodoilla saatiin lukuinnostusta heräteltyä. Hankkeen puitteissa palkattu työntekijä osoitautui erittäin tarpeelliseksi. Kirjatrailereista pidettiin ja vinkattuja kirjoja lainattiin.

Huomioitavaa: Nuorille mieleen jäävimmit harjoitukset olivat pysäytetty kuva + selitys -harjoitus, tuotteiden esittely. Tehtävistä, jotka eivät vaatineet nuorilta kirjoittamista pidettiin ja monipuoliset toteutuskeinot saivat kiitosta. Lisäyöntekijän apua olisi tarvittu pidempäänkin, jotta hankkeessa suunnitellut toiminnot olisivat vakiintuneet paremmin kirjaston toimintaan. Nuorilta saatiin kirjavinkkausten yhteydessä palautteena toive, että kirjoja jaoteltaisiin myös nuorten erilaisten lukutottumusten mukaan, eli sopivia kirjoja sekä paljon- että vähemmän lukevalle.

Nuortenosasto - vertaisuutta, vastuuta ja yhdessä tekemistä

Vuoden 2014 AVI-hanke

Toteutusaika: 04/2014–12/2015

Kunta: Espoo (Uusimaa)

Myönnetty avustus: 35000e

Oma rahoitus: 12016e

Yhteistyökumppanit: pääkaupunkiseudun nuorisotoimet, nuorten toiminta- ja harrasteryhmät

Tavoite: Löytää tehtäviä, joista nuoret olisivat aidosti kiinnostuneita ja saada nuoret mukaan ideointiin sekä ideoiden toteuttamiseen. Tavoitteena oli myös luoda kirjastolle suunniteltu malli nuorten vapaaehtoistoimintaan. Taustalla tarve luoda enemmän nuoria osallistavaa kirjastotoimintaa ja suunnittelua.

Toteutus: Palkattiin vuodeksi päätoiminen projektikoordinaattori, joka kartoitti kirjastojen nuorten asiakkaiden kiinnostusta vapaaehtoistoimintaan yhdessä nuortenosastojen henkilökunnan kanssa. Koulutustilaisuudet: 5kpl. Osallistujia: 113hlö.

Vaikutukset: Hankkeen pohjalta toteutettiin yhdessä Nuortenpalvelut Ry:n kanssa kirjastojen henkilökunnalle suunnattu nuorten osallisuuden tukemisen koulutus ja hankkeen päätösseminaari, jossa esiteltiin myös hankkeessa tuotettu nuorten osallisuusmalli. Hankkeen tuloksena syntyneet hyvät käytännöt otettiin osaksi Espoon kaupunginkirjaston vakinaista toimintaa ja toiminnan tueksi järjestettiin nuorten kanssa työskentelevälle henkilökunnalle työpaja.

Huomioitavaa: Hankkeen aikana toteutettiin yhdessä kiinnostuneiden nuorten kanssa yli kaksikymmentä erilaista toimintaa. Nuoret myös otettiin mukaan tilauudistuksien suunnitteluun ja käytännön toteutukseen. Toimintapa lisäsi nuorten osastoon kokemaa omistajuutta ja sai erittäin positiivista palautetta.

”Jo varsin varhaisessa vaiheessa havaittiin että nuorten toimintainto painottui enemmän yksittäisiin tempauksiin ja projekteihin kuin pitkäjänteisempään vapaaehtoistoimintaan (esim. kerhon tai luku-piirin vetäminen). Näin ollen nuorten perehdyttämisestä vapaaehtoistehtäviin huolehdittiin joustavasti tekemisen lomassa erillisen koulutuksen rakentamiseen sijaan. Tämä mahdollisti hyvin matalakynnyksiset siirtymät kokija-asiakkaan roolista vapaaehtoistekijäksi.”

Kirjastoon kii!

Vuoden 2014 AVI-hanke

Kunta: Kangasniemi (Etelä-Savo)

Toteutusaika: 05/2014–12/2015

Yhteistyö: Yläkoulut, lukio

Myönnetty avustus: 8000e

Oma rahoitus: 1354e Muualta saatu avustus: 524e

Tavoite: Kehittää nuorten kirjastopalveluja ja järjestää nuorille tapahtumaa kirjaston ulkopuolella. Tapahtumien yhteydessä kirjasto voisi tuoda nuorille sopivaa aineistoaan esille. Taustalla on havaittu tarve nuorille suunnattujen kirjastopalvelujen kehittämiseen sekä kirjaston tilojen väliaikais-sijoitus tiloissa, missä ei ole nuorille omaa aluetta.

Toteutus: Järjestettiin nuorille suunnattu kysely, johon vastasi 157 nuorta. Nuorten tavoittamiseksi hyödynnettiin alueen kouluja ja lukioita, joiden kanssa toimittiin yhteistyössä myös tapahtumien suunnittelussa. Nuorten kyselytutkimuksessa painottuivat erilaiset harrastukset, minkä pohjalta järjestettiin Nuorten harrastemessut, mikä olisi samalla kodin ja koulun välinen yhteinen koulupäivä. Kirjasto toteutti harrastemessujen jälkeen webropol-kyselyn, johon tuli 74 vastausta. Kirjasto järjesti Sibeliuksen 150-vuotisjuhlakonsertit, sekä jatkona teemalle tanssiesityksen sekä osana Koulukino-tapahtumaa kirjasto järjesti elokuvanäytöksen kunnantalolla. Yläkoulun ja nuorisotoimen kanssa yhteistyössä järjestettiin ToukoFest-tapahtumamatka Jyväskylään. Lukiolaisten kanssa kirjaston henkilökunta matkusti Helsinkiin Studia-messuille. Linja-automatkan viihteenä toimi musavisa, jossa myös yhdisteltiin musiikkia runouteen, sekä kirjavinkkauksia ja Anni Swan-tarinaesitys.

Koulutustilaisuudet: 5kpl. Osallistujia: 92hlö.

Tapahtumien lukumäärä: 10kpl. Osallistujia: 1258hlö.

Vaikutukset: Nuorten toiveet tapahtuman järjestämisessä. Tavoite erilaisten tapahtumien järjestämisestä täyttyi. Kirjastolle tuli Toukofest-tapahtumamatkan myötä tutuksi nuorten suosima tubetus, mitä aiottiin mahdollisesti hyödyntää esimerkiksi kirjavinkkauksissa tai nuorten tekemissä kirjaesitelmissä.

Huomioitavaa: Tanssiesitys ei tavoittanut toivotusti nuorta yleisöä. Harrastemessut saivat oppilailta, opettajilta sekä tapahtumassa mukana olleilta toimijoilta hyvää palautetta. Tapahtumasta ehdotettiin koulun puolesta vuosittain toistuvaa perinnettä.

”Nuorten harrastemessujen osalta on pohdinnassa, järjestetäänkö messut vuosittain vai joka toinen vuosi. Lisäksi tapahtuman järjestämisen rahoitus vaatii pohdintaa. Uuden kirjastotilan siirrymme yläkoulun yhteyteen, jolloin yläkoulu- ja lukioikäisten nuorten saavuttaminen helpottuu. Tämä hanke on omalta osaltaan tiivistänyt kirjaston ja koulun välistä yhteistyötä, jota pyrimme jatkamaan tiiviinä jatkossakin.”

Nuoret kirjastopalveluiden käyttäjiksi

Vuoden 2014 AVI-hanke

Kunta: Tuusula (Uusimaa)

Toteutusaika: 06/2014–12/2015

Yhteistyökumppanit: Nuorisopalvelut

Myönnetty avustus: 13000e

Oma rahoitus: 2000e

Tavoite: Kehittää Hyrylässä toimivan pääkirjaston palveluja sekä kirjaston yhteydessä toimivan nuorisotilan toimintaa yhteistyössä nuorten kanssa. Taustalla on selvä tarve nuorten palvelujen ja tilojen kehittämiseen kunnassa.

Toteutus: Palkattiin hanketyöntekijä, joka suunnitteli nuorille Kirjastosuunnituksen, sekä järjesti elokuvailtapäivän ja Kansallisen pelipäivän tapahtuman yhdessä nuorisopalvelujen kanssa. Nuorille suunnattiin toiminnan yhteydessä kyselytutkimus, johon vastasi 76 nuorta. Kirjasto myös jalkautui nuorten messuille poistokirja-pinssipajan ja kauneimman kirjan kannen valikoinnin merkeissä. Kirjastolle hankittiin lautapelejä ja pelikonsoleja sekä mediatarvikkeita. Hankkeen aikana järjestettiin useita tapahtumia.

Tapahtumien lukumäärä: 18kpl. Osallistujia: 735hlö.

Vaikutukset: Hanke onnistui tavoitteissaan osittain. Tuloksista merkittävin oli syntynyt toimiva yhteistyöverkosto alueen nuorisotoimen ja muiden toimijoiden kanssa. Nuorille järjestettiin tapahtumatoimintaa kirjastossa. Nuorten mielipiteitä ja kehitysehdotuksia kuultiin ja nuorten pariin jalkaututtiin. Hankitut pelikonsolit ja tarvikkeet mahdollistivat erilaisten media- ja peliaiheisten tapahtumien järjestämisen kirjastossa.

Huomioitavaa: Kyselytutkimuksen vastauksissa korostui toive nuorten oman tilasta kirjastossa, vapaa ajanvietto ja pelaaminen. Tapahtumista suosituimmat olivat Ghettoamasan keikka, Pelipäivä ja Graffitipaja. Henkilökunnan vaihtuvuus hankkeen aikana haittasi toimintaa, eikä nuoria osallistettu toimintaan suunnitellusti. Kirjaston tiedotuskanavat eivät kunnolla tavoittaneet nuoria, mutta yhteistyö koulujen ja nuorisotoimen kanssa auttoi tiedottamisessa.

”Yhteistyö nuorisopalveluiden kanssa jatkuu aktiivisena. Sovittuna on jo kahden Pelitapahtuman järjestäminen hyödyntäen sekä nuorisopalveluiden että kirjaston laitteistoa ja osaamista. Kirjasto-suunnistusta hyödynnetään yläkoululaisten luokkakäynneillä. Kirjaston henkilökuntaa koulutetaan palvelumuotoiluun ja sitä, sekä tehdyn kyselyn tuloksia ja tapahtumista saatuja kokemuksia hyödynnetään nuorten kirjastopalvelujen kehittämisessä. Palvelujen kehittämisessä hyödynnetään ja kuunnellaan nuorten omaa ääntä esimerkiksi perustamalla Kirjastoraati. Selvitetään mahdollisuutta järjestää nuorille oma tila kirjastoon, johon pelilaitteisto sijoitettaisiin. Jos tila toteutuu, se suunnitellaan ja remontoidaan yhdessä nuorisopalveluiden ja nuorten kanssa.”

"Ihan tyhmii runoi!" – Nuorten näkökulmia kirjastoon

Vuoden 2014 AVI-hanke

Toteutusaika: 09/2014–05/2015

Kunta: Kangasala (Pirkanmaa)

Myönnetty avustus: 10 000e

Oma rahoitus: 4474e

Yhteistyökumppanit: Nuorisotoimi

Tavoite: Selvittää nuorten tarpeita ja toiveita kirjastotiloille ja -palveluille, kouluttaa kirjaston henkilökuntaa nuorten kohtaamiseen ja järjestää osallistavia tapahtumia. Taustalla oli havainto, että nuoret ovat jääneet tilojen ja palvelujen suunnittelussa liian vähälle huomiolle. Nuorten oman tilan puuttuminen kirjastosta myös aiheuttaa ristiriitatilanteita nuorten ja muiden asiakkaiden välille. Kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyötä tiivistämällä yritetään saavuttaa yhteys nuoriin. Hanke keskittyi erityisesti uudistusten alla olleiden Kangasalan pääkirjaston ja Vatialan lähikirjastoon.

Toteutus: Hankkeeseen palkattiin projektityöntekijä, joka selvitti nuorten asiakkaiden ja kirjaston ei-käyttäjien palveluja ja tiloja koskevia tarpeita ja toiveita, selvitti henkilökunnan toiveita ja järjesti heille asiantuntijakoulutusta, loi yhteistyökontakteja ja verkostoitui alueen toimijoiden kanssa sekä järjesti nuorille työpajatyyppejä tapahtumia. Kirjastossa järjestettiin myös graffitipaja paikallisen taidemuseon avustuksella osana ”Nuoret valtaavat Kangasala-talon”-teemapäivää. Kirjastoon myös hankittiin kaksi iPad-tablettia nuorten- ja yksi henkilökunnan käyttöön.

Vaikutukset: Hanke onnistui lähes täysin tavoitteissaan ja kehitystyötä jatkettiin sen jälkeenkin. Nuorille saatiin aineiston uudelleen järjestelyllä ja kalusteratkaisuilla toteutettua oma tila kirjastoon ja nuoret pääsivät itse osallistumaan tilan koristeluun pöydäntuunauspajan merkeissä.

Huomioitavaa: Työpajatoiminta kaikesta päätellen toimii nuoriin. Hankesuunnitelmaa tiivistettiin, sillä rahoitusta hanke sai noin kolmanneksen anotusta. Hanketyöntekijältä olisi toivottu enemmän läsnäoloa kirjaston arjessa nuorten kanssa toimiessa, mutta aikaa siihen ei riittänyt muulta hankkeeseen liittyvältä toiminnalta. Hanketoimintaan kannattaa siis varata tarpeeksi tekijöitä, mikäli tavoitteita on useita. Etenkin häiriötilanteiden ollessa kyseessä, olisi esimerkiksi nuorisohjaajan läsnäolo kirjastossa todennäköisesti tarkoituksenmukaisempaa.

h#g - Nuorten kanssa suurella sydämellä

Vuoden 2017 AVI-hanke

Toteutusaika: 08/2017–01/2019

Kunta: Vaasa (Pohjanmaa)

Myönnetty avustus: 20 000e

Oma rahoitus: 6405e

Yhteistyökumppanit: Maakunnan kirjastot, Vaasan kaupungin nuorisotoimi, Vaasan kaupungin opetustoimi

”Nuoret (erityisesti yli 16-vuotiaat) jäävät helposti kirjastossa paitsioon, kun toimintaa ja tapahtumia suunnataan usein lapsille, aikuisväestölle ja ikäihmisille. Peruskouluikäiset nuoret tavoitetaan vielä kouluyhteistyön kautta, vaikka jo yläkouluiässä nuorten omaehtoinen kirjastonkäyttö vähenee. Hankkeen tarkoituksena on toivottaa nuoret tervetulleiksi kirjastoon ja osoittaa, että kirjastolla on tarjottavaa kaikille nuorille, ei pelkästään paljon lukeville. Tavoitteena on saada nuoret mukaan suunnittelemaan omannäköistään toimintaa.”

Tavoitteet: kehittää nuorille kohdennettuja kirjastopalveluja osallistamalla nuoria suunnitteluun, sekä kokeilla eri tapahtumamuotoja. Tarkoitus oli myös järjestää mahdollisuus harrastaa musiikkia kirjaston tiloissa. Taustalla oli havaittu puute nuorten kirjastopalveluissa ja tapahtumatuotannossa, sekä halu edistää nuorten hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä.

Toteutus: kulttuuri- ja kirjastopalvelujen tapahtumakoordinaattori ja lasten- ja nuortenosaston informaattikko vastasivat käytännön toteutuksesta. Tapahtumien järjestämisessä oli mukana myös alueen kirjastojen henkilökuntaa. Nuorisovaltuusto ideoi tubettaja Sita Salmisen vierailun ja oli mukana tapahtuman järjestelyissä. Markkinointia varten hankkeelle luotiin graafinen ilme ja käytettiin useita markkinointikanavia, kuten kirjaston verkkopalvelua, Facebookia, Instagramia, Snapchatia,

nuorten käyttämiä julkisia tiloja ja paikallisia ilmaisjakelulehtiä. Järjestettiin yhteensä 36 erilaista tapahtumaa, joihin lukeutui avoimia yleisötapahtumia, ennakoilmoittautumista edellyttäviä kursseja/työpajoja sekä kirjailijavierailuja yläkoululaisille ja opiskelijoille. Mainittuja avoimia tapahtumia olivat tubettajavierailun lisäksi muun muassa Harry Potter Library -tapahtumat kohtaamispaikka Huudissa ja pelipäivä Vähänkyrön kirjastossa. Kursseja puolestaan videokurssi, piirustuskurssi, biisikurssi ja kitaranhuoltopaja. Hanke osallistui myös Feasta-bändikatselmuksien järjestämiseen yhteistyössä Vaasan uuden kulttuurin yhdistyksen Volume ry:n ja Skafferiet Ritzin kanssa. Myös Rokkikoulun nuoret esiintyivät kirjastossa. Hankkeen aikana järjestettiin myös kirjailijavierailuja yläkoululaisille ja lukiolaisille.

Tapahtumien lukumäärä: 36kpl. Osallistujia: 3 290hlö.

Vaikutukset: Suurin osa tavoitteista täyttyi. Tapahtumatarjonta monipuolistui ja kokeiltiin eri kokoisia ja tyyliä tapahtumia. Yhteistyö eri toimijoiden ja erityisesti nuorisovaltuuston kanssa tiivistyi.

Huomioitavaa: Musiikin harrastamisen tarvikkeisiin ei myönnetty avustusta, joten suunniteltuja musiikkityöpajoja ei siksi voitu järjestää. Järjestetyt tapahtumat olivat suosittuja.

Noppaan pyörimään - kirjastonhoitaja jalkautuu nuorisokeskukseen

Vuoden 2017 AVI-hanke

Toteutusaika: 09/2017–12/2018

Kunta: Raisio (Varsinais-Suomi)

Myönnetty avustus: 1500e

Oma rahoitus: 2190e

Yhteistyökumppanit: Raision kaupungin nuorisopalvelut

Tavoite: Saavuttaa nuoria ei-kirjastonkäyttäjiä paikalliseen nuorisokeskukseen jalkautumalla, esitellä kirjaston palveluja heille ja saada nuorilta ideoita palvelujen kehittämiseen ja tapahtumatoimintaan. Tarkoitus on myös kehittää nuorisotoimen ja kirjaston yhteistyötä, jotta molemmat saavuttaisivat enemmän nuoria asiakkaikseen sekä järjestää kirjavinkkaajan ja lasten- ja nuortenosaston kirjastonhoitajan viikoittaiset vierailut nuorisokeskus Nopassa. Vierailujen aikana nuoret myös voisivat lainata nuortenaineistoa etälainauslaitteella. Tarkoitus olisi myös rakentaa nuorisokeskukseen tiloihin nuorten pokkarihylly, minkä nuoret saisivat itse tuunata mieleisekseen.

Toteutus: Rahoitusta myönnettiin vain etälainauslaitteeseen. Kirjasto osallistui Kaikkien Stage-hankkeen rap-pajaan nuorisotalo Nopan tiloissa, mutta lainausmahdollisuutta ei saatu järjestettyä koska etälainauslaitetta ei vielä ollut.

Vaikutukset: Etälainauslaite mahdollistaa aineiston lainaamisen jalkauduttaessa kirjaston ulkopuolelle ja täten tuo kirjaston lähemmäs asiakkaita.

Huomioitavaa: Hanke ei saanut tarpeeksi rahoitusta, vaan avustusta myönnettiin vain etälainauslaitteen hankintaan. Syynä lienee perustelumuistion kohta monialaisen yhteistyön hankkeiden rahoituksesta, jota myönnetään vain kirjaston osuuteen, tässä tapauksessa lainauslaitteeseen. Laitteen hankinta viivästyi, sillä odotettiin uusimman mallin valmistumista.

Kulttuurikyttä kylille

Vuoden 2017 AVI-hanke

Toteutusaika: 09/2017–12/2018

Kunta: Eura (Satakunta)

Yhteistyökumppanit: Nuorisotoimi, NuokkAuto-hanke

Myönnetty avustus:23000e

Oma rahoitus: 4536e

Tavoite: Kehittää nuorten kirjastopalveluja nuoria osallistavin keinoin, yhdessä nuorisotoimen ja NuokkAuto-hankkeen kanssa. Pyrkimyksenä oli tavoittaa myös lähialueen kylien nuoret ja järjestää heille kulttuuritapahtumia.

Toteutus: Palkattiin projektityöntekijä, jonka tehtävänä olisi erilaisten tapahtumien ja toimintojen toteuttaminen ja nuorten osallistaminen. Projektityöntekijä järjesti suunnittelupalavereita nuorisotoimen ja NuokkAuto-hankkeen kanssa, kävi esittelemässä hanketta paikallisten yläkoulujen ja lukion aamunavauksissa sekä toteutti kirjastoyksiköissä kyselyn koskien kirjaston tulevan pelikonsoolin pelivalikoimaa.

Koulutustilaisuudet: 2kpl. Osallistujia: 50hlö.

Tapahtumien lukumäärä: 23kpl. Osallistujia: 271hlö.

Vaikutukset: Hankkeen aikana kirjaston näkyvyys lisääntyi hiljalleen ja saatiin järjestettyä peli-iltoja. Lisäksi kirjastoesittelyt ja lukuharrastuksen edistäminen tulivat osaksi NuokkAuton ja lähikirjastojen toimintaa. Nuoria kuultiin hankkeen aikana ja he pääsivät vaikuttamaan esimerkiksi konsolipelien valintaan. Pelikoneet olivat tervetullut lisä toimintaan. Kiukaisten ja Panelian lähikirjastossa toteutetut pelinurkkaukset ja retropeliturnaukset osoittautuivat erittäin suosituiksi. Koulussa toteutetut kirjailijavierailut sekä projektityöntekijän pitämä peliaiheinen luento saivat opettajilta kehuja. Kirjaston ei-käyttäjiä tavoitettiin NuokkAuton avulla.

Huomioitavaa: Haasteita tuotti kirjaston ja nuorisotoimen mukaan nuorison passiivisuus ja nuorten saaminen kirjastoon oli vaikeaa. Nuorten tavoittaminen jäi kuitenkin edelleen vahvasti koulu yhteistyön varaan. Talvilomaviikolla järjestettyjen peliturnausten osallistujamäärä jäi liian pieneksi, samoin kuin toisen pääkirjastolla järjestetyn pelitapahtuman sekä nuorille suunnatun kirjoituskilpailun osallistujamäärät

Stoori nuorille! Nuorten osallistaminen palvelujen kehittämisen välineenä

Vuoden 2018 AVI-hanke

Toteutusaika: 08/2018–12/2018

Kunta: Turku (Varsinais-Suomi)

Yhteistyökumppanit: Nuorisopalvelut, yläkoulut

Myönnetty avustus: 12000e

Oma rahoitus: 3300e

Tavoite: Perustaa nuorten asiakasraati, joka osallistuisi pääkirjaston nuortenkirjasto Stoorin palvelujen ja tilojen kehittämiseen. Raati saisi käyttöönsä osallistavan budjetin, minkä saisi käyttää haluamaansa toimintoon kirjastossa.

Toteutus: Hankkeen toteutti hanketyöntekijäksi palkattu ammattikorkeakouluopiskelija opinnäytetyönään. Asiakasraatiin etsittiin nuoria markkinoinnin keinoin: asiakasraatia mainostettiin Stoorin Instagram- ja Facebook-tileillä, kirjaston ja Turun kaupungin nettisivuilla ja mainos toimitettiin sähköpostitse alueen nuoria tavoittaville toimijoille. Asiakasraatiin haki kahdeksan 14–18-vuotiasta nuorta. Raati kokoontui säännöllisesti ja se ideoi muun muassa Stoorin sosiaalista mediaa sekä nuorten tilojen ja tapahtumien kehittämistä. Asiakasraati suunnitteli Yökirjasto-tapahtuman, jonka yhteydessä hanketyöntekijä myös toteutti nuorille kyselytutkimuksen.

Vaikutukset: Hanke onnistui tavoitteessaan: asiakasraatiin saatiin mukaan aktiivisia 13–18-vuotiaita nuoria ja järjestettyyn Yökirjastoon saapui sellaisia nuoria, jotka eivät olleet kirjaston vakituisia asiakkaita. Nuoria onnistuttiin sitouttamaan kirjaston toimintaan. Asiakasraadin työ oli hedelmällistä ja nuorten osallistaminen todettiin kannattavaksi ja sitä aiotaan hyödyntää mahdollisimman paljon tulevaisuudessa nuortenosaston kehitys- ja muutostöiden yhteydessä. Hanketyöntekijän mukaan nuorten osallisuus oli korvaamaton ideoiden lähde ja nuoret itse olivat innoissaan mukana toiminnassa.

Huomioitavaa: Yökirjasto-tapahtuma oli suosittu: 20 henkilön osallistujarajoitus tuli täyteen ennakkoilmoittautumisilla. Tapahtumassa oli vapaaehtoista ohjelmaa kuten kierrätysmateriaaleista askartelua, mahdollisuus testata virtuaalipelilaseja, lautapelit olivat käytössä ja keskiyöllä pidettiin

elokuvanäytös. Kirjastossa myös yövyttiin ja syötiin iltapalaa ja aamiaista. Parasta oli nuorten mielestä yhdessä tekeminen ja tapahtuma kaikkineen sai positiivista palautetta. Kehitettävänä asioina hankkeen myötä esiin tuli sosiaalisen median tavoitavuus ja henkilökunnan olisi toivottu osallistuvan aktiivisemmin nuorten kanssa toimimiseen ja käytännön asioissa opastamiseen kirjastossa.

”Ehdottomasti! Uusia, hienoja ja erilaisia kokemuksia! Lisäksi tutustuin uusiin ihmisiin.

Olen erittäin tyytyväinen siihen että olin mukana raadissa. ”

”Koen saaneeni uutta tietoa kirjastosta ja paikallisesta vaikuttamisesta, sekä hyvän kokemuksen tapahtuman järjestämisestä.”

(Nuorten palautteita asiakasraadista. Mistola 2020, 29.)

6.2 Osallistaminen

Osallistamista esiintyi hankkeiden yhteydessä monessa muodossa ja monella eri tasolla. Yleinen vähän löyhempi osallistamisen muoto oli nuorten kanssa keskustelemisen lisäksi tuttu kyselytutkimus, jolla kartoitettiin laajemmin nuorten toiveita ja mieltymyksiä ennen muutostöiden tekemistä. Käytännön tasolla tiloja kehitettiin toiminnallisilla työpajoilla, missä nuoret rakensivat, maalasivat, koristelivat ja järjestelivät nuorten omaa tilaa. Hankkeiden kuvauksia yhdisti aito halu tehdä nuorille omannäköistä toimintaa ja tilaa kirjastoon.

Nuorista myös koostettiin asiakasraateja, jotka toimivat ikään kuin osana hanketyöryhmää. Näissä tapauksissa saatiin erityisen hyvin hyödynnettyä nuorten asiantuntemusta ikäryhmänsä monista mielenkiinnonkohteista, tavoista ja mieltymyksistä suunnittelussa. Nuoret itse suhtautuivat asiakasraatitoimintaan innokkaasti ja hyvällä talkoohengellä. Yhdessä tapauksessa kokeiltiin osallistavaa budjetointia, eli nuoret saivat itse toteuttaa toiminnon budjettirahalla.

Osallistaminen näyttää usein johtavan omaehtoiseen osallistumishalukkuuteen: onnistuneen osallistamisen seurauksena on nuorten kanssa ideoitu ja kehitetty kirjastojen palveluja ja tiloja lisää. Nuoret ovat kekseliäitä ja innovatiivisia. Kierrätysmateriaaleista saa ilmeisesti nuorten käsissä ihmaita aikaa. Talkoohenkinen työpajatoiminta kirjastotilojen sisustamisen ja kalustamisen merkeissä on nuorten mieleen ja lisää myös nuorten kuuluvuuden tunnetta kirjastoympäristössä.

Osallistaminen toimii nuorten palvelujen kehittämisessä. Tämä tuli selväksi aineistoa analysoidessa, sillä hankkeet, joiden toteutuksessa nuoret olivat itse mukana, olivat monella tavoin onnistuneita ja positiivisia vaikutuksiltaan. Osallistaminen toimii monessa yhteydessä, niin suunnittelun välineenä kuin myös suunnitelmien toteuttamisessa käytännössä. Osallistaminen on erityisesti nuorten tapauksessa asiakaslähtöistä toimintaa. Erityistä osallistamisessa on juuri se, ettei oleteta liikaa vaan ollaan aidosti halukkaita oppimaan nuorilta vuorovaikutuksen ja yhteistyön kautta. Osallistaminen myös tukee nuorten aktiivista kansalaisuutta.

6.3 Kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyö

Kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyö vaikutti aineiston pohjalta lisääntyneen. Yksi silmiinpistävä asia kirjaston ja nuorisotoimen välisessä yhteistyössä oli se, että joissain tapauksissa sitä ei ollut ennen hanketta lainkaan. Yhteistyön aloittaminen ja syventäminen, sekä erilaisten nuorten tavoittaminen yhteistoiminnan kautta olivat yleisiä motiiveja. Usein myös pyrittiin kohentamaan henkilökunnan vuorovaikutus- ja kohtaamistaitoja.

Joissain tapauksissa nuoret aiheuttivat häiriötä kirjastossa ja heitä pyrittiin sopeuttamaan kirjasto-ympäristöön nuorisotyöntekijän avustuksella. Näissä tapauksissa yhdistävä tekijä oli se, ettei nuorille ollut kirjastossa tilaa, eikä henkilökunta osannut toimia heidän kanssaan. Oman tilan järjestämisellä, henkilöstön kouluttamisella nuorten kohtaamiseen ja yhteisten pelisääntöjen laatimisella oli häiriötä vähentävää vaikutusta.

Vakiintunut yhteistyö kirjaston ja nuorisotoimen välillä vaikutti toiminnan järjestämisen sulavuuteen ja yleiseen ilmapiiriin. Optimistinen asenne ja yhteistyöhalu toisaalta monesti korvasivat kokemuksen puutteen. Joissain paikoissa, missä yhteistyö oli aiemmin ollut vähäistä, saattoi odotukset olla erilaiset ja yhteistyö jäädä tilojen tarjoamisen tasolle. Tällöin ei välttämättä myöskään onnistuttu tavoitteessa tuottaa kirjastopalveluja juuri nuorille, vaan toiminnan vaikutukset jäivät vähäisiksi.

Kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyöhankkeiden kohdalla on hyvä selvittää toimintojen toteuttamisen käytäntöjä ennen hankehakemuksen jättämistä, kuten Raisiossa suunniteltu hanke kirjaston jalkauttamiseksi nuorisotalon toimintaan osoitti. Kun yhteistyökumppanit ovat molemmat valtion ra-

hoittamia julkisia toimijoita, molempien osallisten resurssien ja vastuualueiden, sekä hanketoiminnan avustusperusteiden huolellinen selvittäminen on ensisijaisen tärkeää hankkeen tavoitteiden toteutumisen kannalta.

6.4 Toiminnallinen aktivointi

Hankkeita tutkiessani osa hankkeista tuntui olevan vaikea luokitella. Käsitekartan avulla hahmotin kyseen olevan kaikissa niissä toiminnan aktivoinnista: jonkin palvelun tai toiminnan aloittamisesta tai esilletuomisesta. Joissain tapauksissa kyse oli ylipäätään nuorten kirjastopalvelujen tarpeeseen – ja niiden puutteeseen – heräämisestä. Näitä hankkeita yhdistää toiminnallinen lähestymistapa nuorten palvelujen kehittämiseen sekä nuorten tavoittamiseen kirjaston ja jossain tapauksissa myös nuorisotoimen asiakkaiksi.

Tapahtuman tai vastaavan toiminnan järjestämisen yhteydessä hanketyöntekijän tai avustavan työntekijän palkkaaminen vaikuttaa olevan viisasta kaikista käytännön järjestelyistä ja yhteistyökuvioiden solmimisesta johtuen. Monialaisen yhteistyön kohdalla eri toimijoiden vastuualueet ja valtuudet on hyvä selvittää alkuun kaikkien toimijoiden ja hanketyöntekijän kesken, sillä toiminnan edetessä ilmenevät epäselvyydet vievät huomiota pois hankkeelta ja hidastavat sen toteuttamista. Myös tapahtumatuotannon yhteydessä järjestettävien mahdollisten tutkimusten ja selvitysten toteuttaminen, sekä hankkeen raportointi onnistuvat tehtävään vihkiytyneeltä henkilöltä parhaiten.

Useimmissa tapauksissa on hyödynnetty jonkinlaista yhteistyötä. Yhteistyö eri toimijoiden välillä mahdollistaa monipuolisemman ja asiantuntevamman tapahtumatarjonnan ja parhaissa tapauksissa avaa myös nuorille uusia mahdollisuuksia kokea ja oppia uutta. Tapahtuman yhteydessä on monesti toteutettu myös kyselytutkimuksia, mikä on hyvää tilanteen hyödyksi käyttöä toiminnan kehittämisen, sekä asiakkaiden vaikutusmahdollisuuden kannalta. Täysin yhden kirjaston tai osaston itsenäisen tapahtumajärjestämisen heikkous on yhteistyön kautta saadun informaation puute.

Nuoret pitävät tapahtumista. Ne ovat sosiaalisia tilanteita, niissä on toimintaa ja tarjoilua. Tie nuorten sydämeen käy vatsan kautta: tarjoiluista kiittäely oli useiden tapahtumien yhteydessä toistunut palaute. Mehun ja keksien lisäksi olisi hyvä olla tarjolla kahviakin ja suolaista naposteltavaa. Erityisesti kuitenkin yhdessä muiden nuorten kanssa oleskelu ja tekeminen on nuorille tärkeintä.

7 POHDINTA

Halusin selvittää, millä tavalla nuoret huomioidaan omana asiakasryhmänään kirjastojen palvelujen kehittämisessä, millaisia nuorten kirjastopalveluihin kohdistettuja kehittämishankkeita Suomessa on ollut viime vuosikymmenellä ja miten nuoret itse ovat olleet osallisina kirjastopalvelujen kehittämisessä. Mikä vetoaa nuoriin ja millaista on onnistunut nuorten kirjastopalvelujen kehittäminen.

Näen nuorten omien tilojen ja palvelujen järjestämisen tasa-arvokysymyksenä, niin nuorten ja muiden asiakkaiden, kuin myös eri kuntien välillä esiintyvien erojen kirjaston toiminnassa. Kysyin teoriaosuuden luvussa 3.2 Nuoriin kohdistetut palvelut ja kirjastotoiminta, onko yhteisen osaston takia vaara, että isompi osuus saadusta yhteisestä rahoituksesta kuluu lasten kirjastopalveluihin. Tutkimuksen edetessä kävi ilmi, että joissain tapauksissa nuorten hankerahaa oli käytetty suunnitelmasta poiketen myös lasten- ja koko perheen tapahtumiin; epäilykseni ei ollut aiheeton.

Hankerekisteri, josta keräsin tutkimusaineiston, arkistoitiiin syyskuussa 2020. En ollut tietoinen asiasta ennalta. Vuoden 2019 hankkeita ei rekisteristä löytynyt, joten suunnitelmasta poiketen analyysiin päätyi hankkeita vuoden 2018 loppuun saakka. Tämä oli siis tutkimuksen toteuttamiseen hyvä ajoitus, sillä tietojen saavutettavuus voi olla jatkossa hankalampaa. Hankkeiden seulominen oli odottamaani työläämpää hankerekisterin ontuvien rajausominaisuuksien takia, mutta hankkeiden seulominen niihin tutustumalla oli hyödyllistä kokonaiskuvan luomisen kannalta ja osa analyysiprosessia.

Nuorten osallistaminen oli ilokseni yksi tutkimusaineistossa toistunut aihe ja sitä sovellettiin hanketyössä monella tapaa. Toisena aiheena erottui myös teoriaosuudessa käsittelemäni kirjaston ja nuorisotoimen yhteistyö. Toiminnan aktivointi esimerkiksi tapahtumatuotannon kautta osoittautui nuorten kohdalla myös hyväksi ja asiakaslähtöiseksi keinoksi kehittää kirjastopalveluja, etenkin jos tapahtuman yhteydessä teetettiin kyselytutkimus. Kyselyjen vastaamisaktiivisuuteen voi vaikuttaa vastanneiden kesken järjestettävällä palkintoarvonnalla.

Toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi olisi hyvä laatia jatkosuunnitelma, esimerkiksi vuosittainen tapahtumakalenteri. Monialaisen yhteistyön hyödyntäminen on viisasta rajallisten resurssien, alu-

eellisen verkostoitumisen sekä tarjottavien palvelujen ja toimintojen laadun kannalta. Hanketyöntekijä oli monissa tapauksissa tarpeellinen tekijä ajallisten resurssien ja hankekokonaisuuden hallinnan kannalta.

Nuorten tavoittamisen keinot vaikuttivat monilla kirjastoilla olleen yllättävän vähissä siihen nähden, millainen kirjo esimerkiksi nuorten käyttämiä sosiaalisen median sovelluksia on ollut tarjolla. Viime vuosikymmenen teknologian ja medioiden kehitys yllätti vanhemman sukupolven, mutta diginatiiveja tavoitellessa pitää käyttää monipuolisesti heidän alustojaan. Kouluyhteistyöllä on suuri merkitys nuorten kirjastopalvelujen ja niiden markkinoinnin kannalta, mutta nyt olisi hyvä aika kaikkien kirjastojen päivittää osaamisensa ja markkinointinsa tälle vuosikymmenelle myös sosiaalisen median sovellusten osalta.

Opinnäytetyöprosessin aikana opin paljon nuorista ja kirjaston hankepohjaisesta kehittämistyöstä, sekä muun muassa lainsäädännöstä ja hallintoelimitystä. Vain nuoriin kohdistettuja hankkeita löysin mielestäni tarpeeksi muodostaakseni kohtuullisen luotettavan kokonaiskuvan palvelujen kehittämisen tavoitteista ja keinoista, mutta en läheskään tarpeeksi ollakseni täysin vakuuttunut asiakaslähtöisten palvelujen toteutumisesta koko Suomessa. Jatkotutkimukselle olisi varmasti aihetta useallakin osa-alueella nuorten kirjastopalveluihin ja niiden kehittämiseen liittyen. Töitä nuorille räätälöityjen palvelujen edistämiseksi tehdään ja todennäköisesti tulevaisuudessa enenevässä määrin.

LÄHTEET

Jakonen, O. 2015. Kokeileva ja kehittyvä kirjasto? Yleisten kirjastojen kehittämis- ja kokeiluhankkeiden valtionavustustoiminnan vaikuttavuus. Cuporen verkkojulkaisuja 32. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore Viitattu 29.10.2020. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/kirjastonselvitys_cupore_v10_valmis.pdf.

Jauhiainen, J. 2018. Työparityöskentely ja asiakastyytyväisyys kirjasto-nuorisotilassa: Jäälin kirjasto ja Laivakankaan nuorisotila. Opinnäytetyö, AMK. Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.11.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154070/Jauhiainen_Jaana.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Joosela, M. 2018. ”On hyvä olla siellä missä asiakkaatkin ovat”: Yleiset kirjastot sosiaalisessa mediassa. Pro Gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 5.11.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104481/1540547475.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Keränen, S. 2014. ”Enemmän kaikkea!": 13–19-vuotiaille kuopiolaisille nuorille suunnatun asiakaskyselyn tuloksia. Opinnäytetyö, AMK. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.11.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/85083/Keranen_Selene.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Korsoff, E. 2018. Kirjastoissa tehtävä nuorisotyö. Opinnäytetyö, YAMK. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma. Viitattu 1.9.2020 <https://www.theseus.fi/handle/10024/141405>

Kummala-Mustonen, M. 2016. Kirjastotoimen hankepäivän muistio. Aluehallintavirasto. Viitattu 27.10.2020. https://www.avi.fi/documents/10191/5501603/MKM_kirjastojen+hankepaiva_2016.pdf/b8dc9822-22a3-41c8-8a78-3fac065ee8fb

Laki yleisistä kirjastoista. 2016. Viitattu 1.9.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492#a1492-2016>

Mistola, M. 2020. Stoori nuorille! : esimerkki asiakasraadista ja sen tuloksista Turun kaupunginkirjaston nuortenosastolla. Opinnäytetyö (AMK). Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelma. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.11.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333739/Mistola_Milla.pdf?sequence=2&isAllowed=y

- Nuorisolaki. 2016. Viitattu 1.9.2020. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Nuorten palvelu Ry. 2016. Nuoret kirjastossa: työntekijän opas. 2. painos. Viitattu 1.9.2020. https://issuu.com/nuortenpalvelury/docs/kirjasto-opas_esite_b5_2.painos_201
- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 4. painos. Viitattu 1.9.2020 http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010. Yleisten kirjastojen laatusuositus. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuuriyksikkö: Yliopistopaino. Viitattu 1.9.2020 <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/OKM20.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012–2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012: 6. Viitattu 14.10.2020. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Koko-LANUKE.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2017–2019. Viitattu 14.10.2020. <https://minedu.fi/documents/1410845/4274093/VANUPO+FI+2017+final.pdf/92502e8e-0cd0-40f0-b097-5ef39e1d529f/VANUPO+FI+2017+final.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020. Nuoriso. Linjaukset. Viitattu 14.10.2020. <https://minedu.fi/nuoriso/linjaukset>
- Helsingin kaupunginkirjasto & Demos Helsinki. 2016. Kirjasto treenaa nuoria -hanke. Nuorten asiakasprofiilit. Viitattu 1.9.2020 https://www.oodihelsinki.fi/wp-content/uploads/2016/02/Nuoret_asiakasprofiilit_liite-2.pdf.
- Perttula, M. 2016. Kirjaston henkilökunnan näkemyksiä nuorille kohdennetuista palveluista: tapauksitutkimus Jyväskylän kaupunginkirjastossa. Informaatiotutkimuksen kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto, humanistinen tiedekunta. Viitattu 1.9.2020. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201702141167.pdf>
- Purhonen, K. 2015. Muuttuva työ: kirjaston hyllynvälistä ja nuorisotalon ikkunasta kurkistaa kolmas työ. Teoksessa L. Hokkanen (toim.) Sosiaalinen kirjasto. Helsinki: BTJ Finland. s. 88–119.
- Rahja, R. (toim.) 2018. Nuorten mediamaailma pähkinän kuoressa. Mediakasvatusseura ry. Viitattu 5.11.2020. http://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/nuorten_mediamaailma_pahkinankuoressa1.pdf

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuva 1: Nuorten ikäryhmien kehitys 2010-luvulla. Väestörakenne. Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat. Tilastokeskus Viitattu: 21.11.2020.

<http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/59f0b79e-e761-494f-82ba-6ec500246ae1>

Valtion nuorisoneuvosto. 2013. Uutiset. Nuorten oma käsitys nuoruuden ”ikärajoista” selvitetty. Viitattu 15.10.2020. <https://tietoanuorista.fi/nuorten-oma-kasitys-nuoruuden-ikarajoista-selvitetty/>

Valtion nuorisoneuvosto. 2019. Valtakunnallisen nuorisotyön ja – politiikan ohjelman (VANUPO) 2017–2019 arviointiraportti. Viitattu 15.10.2020. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/06/VANUPO-arviointi-2017-2019_18.6.2019.pdf

Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Aluehallintavirasto. Viitattu 1.9.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/>

Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Info. Viitattu 27.10.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/ohjeita/info>

Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Kuva 2: Kaikkiin hankkeisiin myönnetty rahoitus kohderyhmittäin. Hankkeiden visualisointi. Viitattu 13.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/?language=fi>

Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Kuva 3: Nuorten kohderyhmään kohdistuvat hankkeet. Hankkeiden visualisointi. Viitattu 13.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/?language=fi>

Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Kuva 4: Yhteistyöhankkeiden osuus hankkeista. Hankkeiden visualisointi. Viitattu 13.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/?language=fi>

Yleisten kirjastojen neuvosto. 2016. Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020: Kansalaisen kirjasto – Olennainen osa suomalaista osaamista. Kirjastot.fi. Asiakirja. Viitattu 3.11.2020. <http://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/yleisten-kirjastojen-suunta-2016-2020-web.pdf>.

Viitatus hankkeet:

Espoon kaupunginkirjasto. Nuortenosasto - vertaisuutta, vastuuta ja yhdessä tekemistä. Vuoden 2014 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuortenosasto-vertaisuutta-vastuuta-ja-yhdess%C3%A4-tekemist%C3%A4>

Euran kunnankirjasto. Kulttuurikytyä kylille. Vuoden 2017 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kulttuurikyty%C3%A4-kylille>

Haapaveden kirjasto. Nuori kirjaston kulmilla. Vuoden 2011 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuori-kirjaston-kulmilla>

Hankasalmen kirjasto. Kirjasto mukana nuoren elämässä. Vuoden 2012 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjasto-mukana-nuoren-el%C3%A4m%C3%A4ss%C3%A4>

Hyvinkään kaupunginkirjasto. Musiikkialan vierailijoiden sarja. 2013 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/musiikkialan-vierailijoiden-sarja>

Kangasalan kunnankirjasto. "Ihan tyhmii runoi!" – Nuorten näkökulmia kirjastoon. Vuoden 2014 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/ihan-tyhmii-runoi-%E2%80%93-nuorten-n%C3%A4k%C3%B6kulmia-kirjastoon>

Kangasniemen kunnankirjasto. Kirjastoon kii! Vuoden 2014 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjastoon-kii>

Kuopion kaupunginkirjasto - Pohjois-Savon maakuntakirjasto. Nuoret mukaan kirjastotoiminnan kehittämiseen. Vuoden 2013 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuoret-mukaan-kirjastotoiminnan-kehitt%C3%A4miseen>

Lappeenrannan maakuntakirjasto. TOSI SIISTII - NUORISO-OHJAAJA LAPPEENRANNAN MAAKUNTAKIRJASTOON. Vuoden 2013 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/tosi-siistii-nuoriso-ohjaaja-lappeenrannan-maakuntakirjastoon>

Raision kaupunginkirjasto. Noppaan pyörimään - kirjastonhoitaja jalkautuu nuorisokeskukseen. Vuoden 2017. AVI-hanke Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/noppaan-py%C3%B6rim%C3%A4%C3%A4n-kirjastonhoitaja-jalkautuu-nuorisokeskukseen>

Rovaniemen kaupunginkirjasto - Lapin maakuntakirjasto. Käyttäjä palvelun keskiössä: Case Rovaniemen nuortenkirjasto. Vuoden 2012 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4-palvelun-keski%C3%B6ss%C3%A4-case-rovaniemen-nuortenkirjasto>

Saarijärven kaupunginkirjasto. "Kirjasto on OK!" Lisää virtaa nuortenkirjastotyöhön. Vuoden 2014 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjasto-ok-lis%C3%A4%C3%A4-virtaa-nuortenkirjastoty%C3%B6h%C3%B6n>

Turun kaupunginkirjasto. Stoori nuorille! Nuorten osallistaminen palvelujen kehittämisen välineenä. Vuoden 2018 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/stoori-nuorille-nuorten-osallistaminen-palvelujen-kehitt%C3%A4misen-v%C3%A4lineen%C3%A4>

Tuusulan kunnankirjasto. Nuoret kirjastopalveluiden käyttäjiksi. Vuoden 2014 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuoret-kirjastopalveluiden-k%C3%A4ytt%C3%A4jiksi>

Vaasan kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. h#g - Nuorten kanssa suurella sydämellä. Vuoden 2017 AVI-hanke. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.11.2020. <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/hg-nuorten-kanssa-suurella-syd%C3%A4mell%C3%A4>

Teema: Laitehankinnat

Pelaamaan Vuoden 2014 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/pelaamaan>

Teema: Mediakasvatus: pelit, tiedonhankinnan ohjaus, lähdekriittisyys, monimedialukutaito jne.

Kirjasto irti! - osallistava kirjastonkäytönopetus Hattulan kunnankirjastossa Vuoden 2012 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjasto-irti-osallistava-kirjastonk%C3%A4yt%C3%B6nopetus-hattulan-kunnankirjastossa>

Mitä vinkkaat? Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/mit%C3%A4-vinkkaat>

Kirjasto pelinä Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjasto-pelin%C3%A4>

Tietoa, elämyksiä ja taitoa pelaamalla Vuoden 2014 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/tietoa-el%C3%A4myksi%C3%A4-ja-taitoa-pelaamalla>

GAL (Get A Life) - Kirjastossa kokoontuu nuorten peliyhteisö Vuoden 2015 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/gal-get-life-kirjastossa-kokoontuu-nuorten-pelilyhteis%C3%B6>

Kirjastosta eväitä ammattiin Vuoden 2018 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjastosta-ev%C3%A4it%C3%A4-ammattiin>

Tietotulva: nuoret ja kirjasto Vuoden 2018 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/tietotulva-nuoret-ja-kirjasto>

Teema: Kirjasto oppimisympäristönä ja yhteisöllisenä toimijana

Kasvukipuja: aikuisuuden kynnyksellä Vuoden 2012 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kasvukipuja-aikuisuuden-kynnyksell%C3%A4>

Yökirjasto Vuoden 2012 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/y%C3%B6kirjasto>

Biisinnikkareiden demobileet Vuoden 2012 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/biisinnikkareiden-demobileet>

Joku missä on sanat ja nuoret ja yökirjasto. Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/joku-miss%C3%A4-sanat-ja-nuoret-ja-y%C3%B6kirjasto>

Sukellus sarjakuvan maailmaan - sarjakuva nuorten mediakasvatuksen välineenä Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/sukellus-sarjakuvan-maailmaan-sarjakuva-nuorten-mediakasvatuksen-v%C3%A4lineen%C3%A4> Nuorisokasvatustyötä yhdessä! Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuorisokasvatusty%C3%B6t%C3%A4-yhdess%C3%A4>

Yhessä! Vuoden 2018 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/yhess%C3%A4>

Tulevaesus om mejän - Kuusamon nuorten kirjasto Vuoden 2018 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/tulevaesus-om-meij%C3%A4n-kuusamon-nuorten-kirjasto>

Nuoret nuorallakävelijät kirjaston suojiin Vuoden 2018 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuoret-nuorallak%C3%A4velij%C3%A4t-kirjaston-suojiiin>

Mediamekastus 3.0. Vuoden 2018 AVI-hanke

<https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/mediamekastus-30>

Teema: Strateginen kehittäminen

KIRJAVAA – kirjastojen ja nuorisotyön monialaisen yhteistyön kehittäminen osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tukemiseksi Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjavaa-%E2%80%93-kirjastojen-ja-nuorisoty%C3%B6n-monialaisen-yhteisty%C3%B6n-kehitt%C3%A4minen-osallisuuden-ja>

Teema: Lukemisen edistäminen: kirjailijavierailut, kirjavinkkaus, lukupiirit, satutunnit ym.

Sivupiiri.fi Vuoden 2010 OKM-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/sivupiirifi>

Kirjat kuplimaan - vinkistä sarjakuvaksi Vuoden 2012 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjat-kuplimaan-vinkist%C3%A4-sarjakuvaksi>

Kirjailijavierailuja nuorille Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kirjailijavierailuja-nuorille-0>

Kaappaa kirja! - Lukukampanja nuorille Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kaappaa-kirja-lukukampanja-nuorille>

Nuorten lukupiiri Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuorten-lukupiiri>

Nordiclit2014 Vuoden 2014 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nordiclit2014>

Tablettikuuri: energiaa ja luovuutta kirjaston nuorisotyöhön Vuoden 2015 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/tablettikuuri-energiaa-ja-luovuutta-kirjaston-nuorisoty%C3%B6h%C3%B6n>

Lukuintoa Nilakan nuorille! Vuoden 2017 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/lukuintoa-nilakan-nuorille>

Nuoret lukemaan - kirjailijavierailut Koillis-Savossa Vuoden 2017 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuoret-lukemaan-kirjailijavierailut-koillis-savossa>

Teema: Kirjastotilat, tilasuunnittelu, opasteet

Nuoret oman kirjastotilansa suunnittelijoina ja toteuttajina Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuoret-oman-kirjastotilansa-suunnittelijoina-ja-toteuttajina>

Hengaa kirjastossa! Nuorille tilaa ja tekemistä Lappeenrannan maakuntakirjastoon Vuoden 2014 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/hengaa-kirjastossa-nuorille-tilaa-ja-tekemista-lappeenrannan-maakuntakirjastoon>

Pähee paikka - kierrättäen nuortenosasto uuteen kuosiin Vuoden 2016 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/pahee-paikka-kierrattaen-nuortenosasto-uuteen-kuosiin>

Teema: Verkkopalvelut ja tietojärjestelmät

Mitä tekis? - Nuoret mukaan sisältöjen tuottamiseen Vuoden 2013 AVI-hanke <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/mita-tekis-nuoret-mukaan-sisaltojen-tuottamiseen>

Hyvä käytäntö

2011 BB-talo kirjastossa Vuoden 2011 Hyvä käytäntö <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/osallistava-tapahtumatuotanto-bb-talo-kirjastossa>

Nuorten vinkkipolkuja verkossa Vuoden 2011 Hyvä käytäntö <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuorten-vinkkipolkuja-verkossa>

Yhdistetty lasten- ja nuortenosasto sykkimään tätä päivää Vuoden 2012 Hyvä käytäntö <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/yhdistetty-lasten-ja-nuortenosasto-sykim%C3%A4n-t%C3%A4t%C3%A4-p%C3%A4iv%C3%A4%C3%A4>

Nuorten vinkkipolkuja verkossa Vuoden 2011 Hyvä käytäntö <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuorten-vinkkipolkuja-verkossa>

Nettivinkkaus Mediaskooppi-verkoston kanssa Vuoden 2011 Hyvä käytäntö <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nettivinkkaus-mediaskooppi-verkoston-kanssa>

Ei saaneet rahoitusta

Nuorukaisten lukuinnostus Vuoden 2015 AVI-hanke (Ei saanut rahoitusta) <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nuorukaisten-lukuinnostus>

Älä jätä kylmäksi - animoi kuvaksi Vuoden 2013 AVI-hanke (Ei saanut rahoitusta) <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/%C3%A4l%C3%A4-j%C3%A4t%C3%A4-kylm%C3%A4ksi-animoi-kuvaksi>

Kaikkien nuorten kirjasto Vuoden 2018 AVI-hanke (Ei saanut rahoitusta) <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kaikkien-nuorten-kirjasto>

Hanke X - Tuttu paikka - Siis kirjasto Vuoden 2017 AVI-hanke (Ei saanut rahoitusta) <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/hanke-x-tuttu-paikka-siis-kirjasto>

Yökirjasto (jatkohanke) Vuoden 2013 AVI-hanke (Ei saanut rahoitusta) <https://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/y%C3%B6kirjasto-jatkohanke>